

Justiits- ja digiministri määruse „Peamistel transpordikoridoridel 5G tagamise toetuse andmise tingimused“ seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1 Sisukokkuvõte

Eelnõukohase määrusega „**Peamistel transpordikoridoridel 5G tagamise toetuse andmise tingimused**“ (edaspidi *meede*) kavandatakse kehtestada „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027“ (edaspidi *rakenduskava*) poliitikaeesmärgi 1 „Nutikam Eesti“ erieesmärgi (a)(v) „Digitaalse ühenduvuse suurendamine“ meetme 21.1.5.1 „Ühenduvus“ sekkumise 21.1.5.12 „5G-taristu ja teenuste arendamine“ elluviimiseks toetuse andmise ja kasutamise tingimused.

Internetikasutajatel on probleeme kiire mobiilse interneti kättesaadavusega transpordikoridoridel, kus mõningatel juhtudel puudub andmeside täielikult. Probleem on eksisteerinud juba aastast 2014¹ ja on enamjaolt tingitud asjaolust, et sidemastid asuvad kasutajatest liiga kaugel, mille tõttu mobiilsidesignaali on nõrk või puudulik ja andmeedastuse kiirus seetõttu madal või olematu. Uute sidetehnoloogiate turule tulekuga on probleem ainult süvenenud, kuna viienda põlvkonna mobiilsidetehnoloogia (5G) vajab oluliselt tihedama asetusega sidemastitaristust kui varasemad mobiilsidepõlvkonnad. Seda sellepärast, et 5G-ga kasutatakse kõrgemaid sagedusi, mis toovad suuremad kiirused, aga väiksema leviulatuse.

Kuna transpordikoridorid läbivad ulatuslikult piirkondi, kus puudub tiheasustus, kulgedes läbi metsade ja soode, siis puudub mobiilsideteetvõtjatel huvi neis kohtades ka erainvesteeringute tegemiseks ehk tegemist on turutõrkepiirkondadega. Turutõrkepiirkonnad ehk valged alad käesoleva meetme raames on kohad, kus olemasolevat sidetaristust ja kättesaadavat sagedusressurssi ning mobiilsidetehnoloogiat ära kasutades ei võimalda mobiilsidevõrk tipptunnitingimustes allalaadimiskiirusega vähemalt 50 Mbit/s.

Meetme eesmärk on toetada lisa sidemastide rajamist valgetel aladel asuvatel peamistel maanteedel ja raudteedel. Meetme tulemusel tagatakse kiire, vähemalt 100 Mbit/s allalaadimiskiirusega 5G-mobiilsideteühendus transpordikoridoride valgetel aladel. Ühtlasi panustab toetusmeede katkematu ühendusega 5G-transpordikoridoride valmisolekusse. Katkematud 5G-koridorid on seatud eesmärgiks erinevates Eesti^{2,3} ning Euroopa Liidu strateegiates ja arengukavadetes⁴. Katkematu sideühendusega transpordikoridorid teenivad muu hulgas riigi julgeoleku huve, soodustades autonoomsete süsteemide kasutuselevõttu, näiteks ühendatud automatiseeritud mobiilsus (CAM), multidomeeni operatsioonid (MDO, CJADC2), droonid, tehisaru, robotika jne. 5G-andmeside võimaldab osutada mitmekülgseid teenuseid, mis eeldavad usaldusväärset reaalajalist andmeside.

Toetus on suunatud turutõrkepiirkondades 5G-taristu rajamise toetamiseks. Kuigi taotluste esitamine ja aruandlus – mis on vabatahtlik, mitte kohustus – võivad ajutiselt suurendada ettevõtjate

---

¹ [Elronis puudub levi.](#)

² [Digiühiskonna arengukava 2030.](#)

³ [Eesti lairiba plaan 2030.](#)

⁴ [Digikompass 2030: Euroopa tee digikümnendil.](#)

halduskoormust, on selle kasv lühiajaline ning halduskoormuse tasakaalustamise reeglit rakendada ei ole vaja.

1.2 Eelnõu ettevalmistaja

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Justiits- ja Digiministeeriumi sideturgude talituse nõunik Kaidi Ristal (tel 5885115, e-post: kaidi.ristal@justdigi.ee) koostöös Rahandusministeeriumi riigiabi ja Riigi Tugiteenuste Keskuse ametnikega. Eelnõu ja seletuskirja keeleteoimetas Justiits- ja Digiministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Moonika Kuusk (moonika.kuusk@justdigi.ee).

1.3 Märkused

Eelnõu on seotud Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määrusega nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (nn ühendmäärus) ning perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seadusega.

Meetme eelarve on 9,37 miljonit eurot ja tulemusnäitaja sõnastus tugineb Vabariigi Valitsuse 11.12.2025 istungil (protokoll number 56, päevakorrapunkt 16) kinnitatud „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027“ muutmise ettepanekule (muudatus number 4), mille Euroopa Komisjon kinnitas 25.02.2026.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 11 peatükist ja 36 paragrahvist. Peatükid jagunevad järgmiselt:

1. Üldsätted
2. Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr
3. Nõuded toetuse taotlejale ja toetusega rajatavale projektile
4. Toetuse taotlemine
5. Taotluse menetlemine
6. Taotluse rahuldamise otsuse muutmise ja kehtetuks tunnistamine
7. Toetuse maksmise tingimused
8. Rakendusüksuse ja toetuse saaja õigused ja kohustused
9. Hulgimüügitasandi juurdepääs toetusega rajatud taristule
10. Aurannete esitamine
11. Toetuse tagastamine

1. peatükk. Üldsätted

Eelnõu §-des 1–11 sätestatakse määruse reguleerimisala ja defineeritakse määruses kasutatud olulisemad terminid. Samuti sätestatakse määruse eesmärgid ja rakendusasutused ning rakendusüksuse ja riigiabi andmise alused käesoleva meetme raames.

Paragrahvi 1 lõikes 1 nimetatakse konkreetne meede, mille on Eesti Vabariik ja Euroopa Komisjon kokku leppinud rakenduskavas.

Lõige 2 viitab riiklikule arengukavale („Eesti digiühiskond 2030“) ja selles seatud eesmärgile, mida meede aitab saavutada (5G- ja 6G-baastaristu arendamine).

Lõige 4 kinnitab, et määruse alusel toetatavates projektides lähtutakse järgmistest määruse (EL) 2021/1060 artiklis 9 nimetatud horisontaalsetest põhimõtetest:

- 1) liikmesriigid ja komisjon tagavad fondide rakendamisel põhiõiguste austamise ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta järgimise;
- 2) liikmesriigid ja komisjon tagavad, et kogu programmide ettevalmistamise, rakendamise, seire, aruandluse ja hindamise ajal võetakse arvesse ja edendatakse meeste ja naiste võrdõiguslikkust, soolise aspekti arvestamist ning sooküsimuste lõimimist;
- 3) liikmesriigid ja komisjon võtavad asjakohased meetmed, et välistada programmide ettevalmistamise, rakendamise, seire, aruandluse ja hindamise ajal igasugune diskrimineerimine soo, rassi või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuse, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse põhjal. Eelkõige võetakse kogu programmide ettevalmistamise ja rakendamise ajal arvesse puuetega inimeste juurdepääsu;
- 4) fondide eesmärkide saavutamiseks tegutsetakse kooskõlas ELi toimimise lepingu artiklis 11 sätestatud kestliku arengu edendamise eesmärgiga, võttes arvesse ÜRO kestliku arengu eesmarke, Pariisi kokkulepet ja põhimõtet „ei kahjusta oluliselt“;
- 5) fondide eesmärkide saavutamiseks tegutsetakse täielikus kooskõlas liidu keskkonnaalaste õigusaktidega.

Lisaks viitab see lõige strateegia „Eesti 2035“⁵ aluspõhimõtetele ning seal sätestatud sihile „Eestis on kõigi vajadusi arvestatav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond“. Strateegia „Eesti 2035“ aluspõhimõte on sõnastatud järgmiselt: „Sihtideni jõudmise aluseks on vabadusele, õiglusele ja õigusele rajatud demokraatlik ja turvaline riik, kus austatakse õigus- ja sotsiaalse riigi põhimõtteid ning kus säilib ja areneb eesti rahvus, keel ja kultuur. Selle tagab loov, vastutustundlik ning avatud ja kogukondi väärtustav ühiskond, mis hoiab ja edendab Eesti identiteeti ning tagab mitmekesise, ligipääsetava ja ajaga kaasas käiva elujõulise kultuuriruumi.“

Riigiabi

Paragrahvi 1 lõigetes 6 ja 7 käsitletakse riigiabi andmist.

Meetme raames antav toetus on riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 ja artikli 106 lõike 2 ning konkurentsiseaduse § 30 lõike 1 tähenduses.

Riigiabi andmisel lähtutakse komisjoni 16. detsembri 2025. aasta otsusest (EL) 2025/2630 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 106 lõike 2 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele avalike teenuste eest makstava hüvitisena antava riigiabi suhtes ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus 2012/21/EL (ELT L 2025/2630, 19.12.2025).

Euroopa Liidu õiguse kohaselt on liikmesriikidel ulatuslik kaalutusõigus määratleda, milliseid teenuseid käsitatakse üldist majandushuvi pakkuvate teenustena. Käesoleva meetme puhul on riik hinnanud, et katkematu mobiilsideühenduse tagamine peamistel transpordikoridoridel on avalikes huvides vajalik teenus, mida turg ilma riigi sekkumiseta ei paku.

Üldise majandushuvi teenuse andmisel on oluline defineerida üldist majandushuvi pakkuva teenuse sisu. **Paragrahvis 2 defineeritakse üldist majandushuvi pakkuva teenuse (edaspidi ÜMPT) järgmiselt:** transpordikoridoridel turutõrkepiirkondades mobiilsideteenuse osutamiseks vajaliku taristu rajamine, haldamine ja käitamine, tagades neis piirkondades lõppkasutajale ülikiire mobiilsideühenduse.

---

⁵ „Eesti 2035“ strateegia

See tähendab, et riigi soov on turutõrkepiirkondades saada kvaliteetne mobiilsideteenus. Valdkonna esindajad on toonud välja, et neis piirkondades on puudu sidemastidest ning kogu kulu sidemasti ja mobiilsideseadmete rajamiseks on liiga suur võrreldes saadava kasuga, mille tõttu huvi erainvesteeringuteks neis piirkondades pole. Seega toetab riik kõnealuse toetusmeetmega sidemastide ja nende teenindamiseks vajaliku passiivse taristu rajamist. Vastutasuks on toetuse saajad kohustatud pakkuma kõigile sideettevõtjatele (sealhulgas 5G sagedusloa omanikele) juurdepääsu õiglastel, mõistlikel, võrdsetel ja mittediskrimineerivatel juurdepääsu tingimustel.

Ühtlasi määrus ka kohustab toetuse saajat tagama, et rajatud sidemastis osutab määruks minimaalselt nõutud mobiilsideteenust vähemalt üks 5G sagedusloa omanik. Mobiilsideteenuse osutamisega tuleb alustada hiljemalt üheteistkümneme kuu jooksul alates projekti abikõlblikkuse perioodi lõpust. Pärast teenuse käivitamist tuleb mobiilsideteenust osutada vähemalt üheksa aastat. Üheksa-aastane periood tuleneb sellest, et üldist majandushuvi pakkuva teenuse ülesande maksimaalne kestus on kümme aastat. Seetõttu on teenuse osutamise kohustus määratud üheksaks aastaks, et kogu ülesanne mahuks kümneaastase üldist majandushuvi pakkuva teenuse perioodi sisse.

Määruks on nõutud, et mobiilsideteenust tuleb pakkuda järgmiselt.

- 1) Mobiilsideteenust peab pakkuma vähemalt üks 5G sagedusloa omanik, kes Eestis tegutseb. Sellega tagatakse, et transpordikoridoride turutõrkepiirkondades on lõppkasutajatele kättesaadav ülikiire mobiilsideteenus.

Riigi toel rajatav passiivne taristu on avatud kõigile mobiilsideteettevõtjatele läbipaistvatel, võrdsetel ja mitte-diskrimineerivatel tingimustel. See võimaldab teistel mobiilsideteettevõtjatel soovi korral paigaldada samale taristule oma seadmed ning pakkuda seal mobiilsideteenust.

Toetusmeede edendab sotsiaalset kaasatust ja territoriaalset ühtekuuluvust, vähendades digitaalset lõhet hästi teenindatud ja väheteenindatud piirkondade vahel. Meetme eesmärk on tagada, et vähemalt 100 Mbit/s ja kiiremad mobiilsideteühendused oleksid kättesaadavad ka transpordikoridoride turutõrkepiirkondades, nagu see on juba laialdaselt kätte saadaval riigi teistes osades.

Üldist majandushuvi pakkuva teenuse raames antav riigiabi loob eeldused mobiilsidete taristu rajamiseks piirkondades, kuhu erasektor turutingimustel ei investeeriks. Meetme tulemusel paraneb ühenduvus nii elanike kui ka transpordikoridoridel liikuvate kasutajate jaoks ning tagatakse kaasaegsete sideteenuste kättesaadavus transpordikoridoride valgetes alades.

- 2) Teenust tuleb osutada minimaalselt üheksa aastat. See tuleneb komisjoni otsuse (EL) 2025/2630 artiklist 2, mis reguleerib, et otsus kehtib ÜMPT-le, mis on antud kuni kümneks aastaks. Teenuse osutamise minimaalne kestus on üheksa aastat alates mobiilsideteenuse käivitamisest. Nimetatud periood tuleneb asjaolust, et üldist majandushuvi pakkuva teenuse ülesande maksimaalne kestus on kümme aastat. Arvestades, et mobiilsideteenuse käivitamiseks on ette nähtud kuni üheteistkümneme kuu pikkune periood pärast taristu valmimist, on teenuse osutamise kohustus määratud üheksale aastale, et kogu ÜMPT ülesande täitmine mahuks kümneaastase perioodi sisse.
- 3) Teenus peab olema tagatud vähemalt 40 MHz ribalaiusega litsentseeritud sagedusel. Suurem ribalaius võimaldab suuremaid andmemahutusi.
- 4) Teenus peab võimaldama tippnuningimustes allalaadimise kiirust vähemalt 100 Mbit/s. Andmesidekiirus 100 Mbit/s on Eesti normaalselt toimivates turutingimustega kohtades enamjaolt kättesaadav.
- 5) Teenus peab võimaldama tippnuningimustes üleslaadimist kiirusega vähemalt 5 Mbit/s.

- 6) Teenus peab võimaldama edasi-tagasi saatmist lühikese latentsusajaga, mis on väiksem kui 50 millisekundit IP-paketi kohta.

Abikõlbliku sihtpiirkonna kindlaksmääramine ja turutõrke tuvastamine

Lairibale antava riigiabi suuniste (edaspidi ka *LRS*) punktid 60–64 defineerivad turutõrke mobiilsidevõrkude korral⁶. Suuniste punkt 60 ütleb, et turutõrked esinevad piirkondades, kus puudub lõppkasutajate vajaduste rahuldamiseks piisav mobiilsidevõrk või seda pole tõenäoliselt kavas asjakohasel ajavahemikul kasutusele võtta. Suuniste punktis 64 on toodud näited teenustest, mida lõppkasutajad vajavad, muu hulgas sujuv võrgujuurdepääs ühendatud ja automatiseeritud liikuvuse tagamiseks transporditeedel ning teatavat minimaalset kiirust ja läbilaskevõimet tagav sidevõrk.

Suuniste punkt 70 ütleb, et igal juhul tuleb riigil turutõrke tuvastamiseks olukord kaardistada ja teha avalik konsultatsioon.

Kaardistus ja avalik konsultatsioon

Kaardistades ja avalikku konsultatsiooni tehes võeti arvesse komisjoni lairibale antava riigiabi suuniseid.

Kaardistati üheksa maanteed ja kolm raudteed. Maanteede nimekiri tuleneb majandus- ja kommunikatsiooniministri 25.06.2015⁷ määrusest nr 72 „Riigiteede liigid ja riigiteede nimekiri“, kus liigitatakse põhimaanteed, mida on Eestis 12. Kümme määrukses loetletud põhimaanteed on nimekirjas. Välja arvati Tallinna-Pärnu-Ikla maantee, kuna nimetatud koridoril on toetust sidemastide rajamiseks saadud Euroopa Ühendamise Rahastu Digitaalfondist, ja Tallinna ringtee. Nimekirjale lisati regionaalse tasakaalu saavutamiseks Heltermaa-Kärdla-Luidja koridor, mis on Hiiumaa suurim maantee. Raudteedest kaardistati kolm koridori: Tallinn-Tapa, Tapa-Narva ja Tapa-Tartu.

Määruse eelnõu kohaselt on abikõlblik piirkond ehk turutõrkepiirkond loetletud määruse lisas 1 ning see selgitati välja kaardistuse tulemusel. Määruse lisas 1 on koridori kilomeetripistide vahemikud esitatud transpordikoridori põhiselt, kus ei ole tipptunnitingimustes võimalik tagada allalaadimist kiirusega 50 Mbit/s.

Kaardistamiseks küsis Justiits- ja Digiministerium koostöös Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametiga (edaspidi *TTJA*) mobiilsideettevõtjate nende mobiilsidevõrkude mudeleid, mis arvestaks tipptunnitingimustes mobiilsideettevõtjatele kättesaadavaid ressursse, nagu olemasolevad sidemastid, kättesaadav sagedusressurss ja tehnoloogia.

Tipptunnitingimus on võrgu eeldatav töötingimus tipptunnil ehk ajavahemikul päevas, mis kestab enamasti ühe tunni ja millal võrk töötab tavaliselt täiskoormusel ehk mobiilsidevõrkude puhul on nominaalne tugijaama koormus vähemalt 50% või suurem, kui tipptunnil on liiklus oluliselt suurem.

Kaardistamisel võtsid mobiilsideettevõtjad arvesse järgmisi tingimusi:

---

⁶ [Lairibale antava riigiabi suunised](#)

⁷ [Riigiteede liigid](#).

- kõiki mobiilsideettevõtjatele juurdepääsetavaid sidemaste koridoril, mis asusid 5 km raadiuses;
- tavaliselt kasutatavat sagedust ja mobiilside ettevõtjatele kättesaadavat tehnoloogiat;
- sekundaarse sünkroniseerimise referentsignaali vastuvõtuvõimsust (SS-RSRP) – 110 dBm;
- tugijaama koormust 50% ja rohkem;
- 100 x 100 m võrguruudud.

Kuna toetatakse ainult lisa sidemastide rajamist, siis tuli transpordikoridorist 5 km raadiuses olemasolevatesse sidemastidesse projekteerida võimalikult parim kättesaadav ressurss tehnoloogia ja sageduse põhjal, võttes arvesse võrgu koormust. Taoline mudel võimaldab näha, kuhu on lisa sidemaste vaja, kui juba eksisteerivates ja mobiilsideettevõtjatele juurdepääsetavates mastides on parim ressurss kasutusel. Mobiilsideettevõtjatel paluti mudeli põhjal esitada koridoril asukohad 100 x 100 m võrguruudu täpsusega, kus tiptunnitingimustes ei ole võimalik saavutada allalaadimist kiirusega 50 Mbit/s.

Kaardistus läbis esimese avaliku konsultatsiooni, et selgitada välja, kas nimetatud piirkondades on järgneva kolme aasta jooksul kavatsusi erainvesteeringuteks. **Avalik konsultatsioon kestis 5. märtsist kuni 10. aprillini 2025⁸**. Konsultatsiooni tagasiside tulemusel lühendati sekkumispiirkonda järjekorranumbriga 91 Tapa-Tartu raudteel nimetusega „Linnusaare raba – Vägeva“ kilomeetripistideni 360–362,8.

Seoses toetusmääruse vastuvõtmise viibimisega ning tulenevalt riigiabi reeglitest, mis nõuavad taotlusvooru avamist hiljemalt ühe aasta jooksul pärast turuanalüüsi, viidi läbi täiendav avalik konsultatsioon. **Teine konsultatsiooniperiood kestis 23. veebruarist kuni 31. märtsini 2026⁹**, et kontrollida esimese konsultatsiooni tulemsute kehtivust ja erainvesteeringute kavatsuste ajakohasust. Nimetatud tähtaja jooksul Lisas 1 loetletud piirkondade osas erainvesteeringute kavatsusi ei esitatud.

Konsultatsiooni käigus tehti ettepanek kontrollida täiendavalt transpordikoridore, mis asuvad kuni 50 km kaugusel Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni vahelisest riigipiirist, kus võib esineda sageduste segamist. Ettepanekuga arvestati ning vastavad koridorilõigud täpsustati ja muudeti Lisas 1.

Samuti tehti ettepanek täiendada turutõrkepiirkondade loetelu kolme täiendava valge ala lõiguga: Võibla (Vorbuse – Kärkna vaheline lõik) Tapa–Tartu raudteel, Jaakna (Risti – Palivere lõik) Tallinn–Haapsalu maanteel ning Tüükri (Viru-Nigula – Aseri lõik) Tallinn–Narva maanteel. Nimetatud ettepanekut käesolevas etapis ei arvestatud ning selle käsitlemine on kavandatud järgmise kaardistuse ja avaliku konsultatsiooni raames.

Turutõrke olemasolu kinnitab ka avalikkuses korduvalt tõstatatud probleem mobiilside kättesaadavusega transpordikoridoridel^{10;11}. Meedias on kajastatud olukordi, kus rongis või maanteel puudub mobiilsideühendus või internetiühendus. Sideettevõtjate esindajad on nendes käsitlustes selgitanud, et sellistes piirkondades ei ole sidemastide rajamine turutingimustel majanduslikult tasuv. See viitab olukorrale, kus teenuse olemasolu on avaliku huvi seisukohalt vajalik, kuid turg üksi investeeringuid ei tee.

⁸ [Avalik konsultatsioon.](#)

⁹ [5G arendamise toetamine peamistel transpordikoridoridel | Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet](#)

¹⁰ [Korralik internet rongis – see jääbki unistuseks. Küll on rongi kest liiga paks, küll asume liiga lähedal Venemaale - Maaleht.](#)

¹¹ [Elron paigaldab uuel aastal rongidesse 5G ruuterid | Eesti | ERR.](#)

Paragrahvides 3–8 on defineeritud määruse olulisemad terminid: turutõrkepiirkond, mobiilsidevõrk, lõppkasutaja, taristu, sidemast, transpordikoridor, mobiilsideteenus, sideettevõtja, üldist majandushuvi pakkuva teenuse ülesannete andmise akt.

Paragrahv 3 sätestab turutõrke piirkonna. Turutõrke piirkonnaks loetakse ala, kus olemasolevat taristut, sagedusressurssi ja tehnoloogiat kasutades ei ole tipptunnitingimustes võimalik tagada allalaadimiskiirust vähemalt 50 Mbit/s lõppkasutaja kohta ning kus sideettevõtjatel puudub majanduslik huvi järgmise kolme aasta jooksul taristut omavahenditest rajada

Paragrahvi 4 lõige 2 defineerib termini „sidemast“, see on kõrgrajatisena käsitletav passiivne sidetaristu, mis on mõeldud mobiil- ja raadioside aktiivseadmete, nagu antennide ja tugijaamade paigaldamiseks ning käitamiseks ning mis vastab tootja ette nähtud mobiilsidemasti paigaldus- ja ehitusnõuetele.

Oluline on aru saada, et sidemast on metallkonstruktsioon, mis peab võimaldama seadmete paigaldamist, st sidetehnik peab saama sidemasti tippu minna, sinna raadio- ja/või mobiilsideseadmeid paigaldada ning käia ka paigaldatud seadmeid hooldamas.

Paragrahvis 5 defineeritakse terminit „transpordikoridor“, mis on vähemalt neljakilomeetrine terviklik lõik määruse lisas 1 loetletud koridoril olevast valgest alast.

Selle terminiga piiritletakse minimaalselt mobiilsideteenuse osutamise ala ühe rajatava sidemasti kohta. Üks valge ala võib olla lühem või pikem kui 4 km, kuid ühe rajatava sidemasti teenindamisala määrukses nõutud mobiilsideteenusega (levialaga) saab olla 4 km või suurem. Et teada, kui suur on lõplik määrukses nõutud levi ulatus koridoril, teeb raadioplaneerimise tarkvaras vastavad mudelid toetuse taotleja koos mobiilsideettevõtjaga.

Paragrahvis 7 defineeritakse termin „sideettevõtja“, kes on elektroonilise side ettevõtja elektroonilise side seaduse (ESS) § 2 punkti 5 tähenduses.

ESSi § 2 punkt 5 sätestab: „Elektroonilise side ettevõtja (edaspidi *sideettevõtja*) on isik, kes osutab lõppkasutajale või teisele üldkasutatava elektroonilise side teenuse osutajale üldkasutatavat elektroonilise side teenust.“

Paragrahvis 8 defineeritakse termin „üldist majandushuvi pakkuva teenuse ülesannete andmise akt“, mis on rakendusüksuse tehtud taotluse rahuldamise otsus toetuse saajale, kus sätestatakse komisjoni otsuse (EL) 2025/2630 artiklis 4 nimetatud tingimused.

Termini defineerimine aitab piiritleda komisjoni otsuse (EL) 2025/2630 artiklis 4 nõutava ÜMPT ülesande andmise akti sisu ja viidata abikõlblikele kuludele ning on oluline ÜMPT seisukohast õigusselguse loomisel.

Määruse eelnõu §-des 9–10 sätestatakse toetuse andmise eesmärgid, tulemus- ja väljundnäitajad ning rakendusasutus ja -üksus.

2. peatükk. Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr

Eelnõu §-des 11–14 sätestatakse meetme raames toetatavad tegevused, abikõlblikud ja abikõlbmatud kulud, abikõlblikkuse periood ja toetuse piirmäär.

Paragrahvi 11 lõige 1 sätestab, et toetust antakse projektile, mille tegevused panustavad määruse §-s 9 nimetatud väljund- ja tulemusnäitaja ning eesmärgi saavutamisse ning mille raames viiakse ellu taristu rajamine, sh sidemasti juurde kuuluvate vajalike ühenduste, materjalide ja rajatistega. Määruse väljundnäitaja on rajatud sidemastide arv ja tulemusnäitaja on 5G-leviga kaetud valged alad transpordikoridoril (märkus - tulemusnäitaja sõnastus tugineb Vabariigi Valitsuse 11.12.2025 istungi protokollile number 56 (päevakorrapunkt 16), millega kinnitati ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027 muudatus nr 4, mille Euroopa Komisjon kinnitas 25.02.2026.

Paragrahvi 11 lõike 2 kohaselt toetatakse tegevust, mis on kooskõlas põhimõttega „ei kahjusta oluliselt“.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852 artikli 17 kohaselt kahjustab majandustegevus oluliselt:

- a) kliimamuutuste leevendamist, kui majandustegevus põhjustab olulist kasvuhoonegaaside heidet;
- b) kliimamuutustega kohanemist, kui majandustegevus põhjustab praeguse kliima ja eeldatava tulevase kliima kahjuliku mõju suurenemist tegevusele endale või inimestele, loodusele või varadele;
- c) vee- ja mereressursside kestlikku kasutamist ja kaitset, kui majandustegevus kahjustab
  - i) veekogude, sealhulgas pinna- ja põhjavee head seisundit või head ökoloogilist potentsiaali, või
  - ii) mereala head keskkonnaseisundit;
- d) ringmajandust, mis hõlmab jäätmetekke vältimist ja jäätmete ringlussevõttu, kui
  - i) majandustegevus põhjustab toodete olelusringi ühes või mitmes etapis olulist ebatõhusust materjalide kasutamisel või selliste loodusvarade nagu mittetaastuvate energiaallikate, tooraine, vee ja pinnase otsesel või kaudsel kasutamisel, sealhulgas toodete vastupidavuse, parandatavuse, uuendatavuse, korduskasutuse või ringlussevõetavuse korral;
  - ii) majandustegevus suurendab oluliselt jäätmete teket, põletamist või kõrvaldamist, välja arvatud ringlussevõetamatute ohtlike jäätmete põletamine, või
  - iii) jäätmete pikaajaline kõrvaldamine võib oluliselt ja pikaajaliselt kahjustada keskkonda;
- e) saastuse vältimist ja tõrjet, kui majandustegevus põhjustab õhku, vette ja pinnasesse juhitava saasteheite olulist suurenemist võrreldes enne majandustegevusega alustamist valitsenud olukorraga, või
- f) elurikkuse ja ökosüsteemide kaitset ja taastamist, kui majandustegevus
  - i) kahjustab märkimisväärselt ökosüsteemide head seisundit ja vastupidavust või
  - ii) kahjustab elupaikade ja liikide, sealhulgas liidu tähtsusega liikide kaitsestaatus.

Paragrahvi 11 lõige 3 sätestab, et toetatakse taristuinvesteeringut, mille puhul on tagatud kliimakindlus. Tingimus kehtib taristule, mille kavandatud eluiga on vähemalt viis aastat. Seega on projekti puhul vaja esitada kliimamuutustele vastupanuvõime kontrollimise dokumentatsioon vastavalt Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi *ühendmäärus*) [lisa 3 B-osale](#).

Taristu kliimakindluse tagamise hindamisel tuleb lähtuda eelpool nimetatud määruse juhendist ning Riigi Tugiteenuste Keskuse (edaspidi *RTK*) veebilehel avaldatavast juhendist, mis selgitab ning sisaldab Eesti kontekstis vajalikku teavet kliimakindluse hindamiseks. Projekt peab vastama

põhimõttele „ei kahjusta oluliselt“. Nimetatud materjalid – põhimõte „ei kahjust oluliselt“ ja kliimakindluse tagamise juhend – on RTK veebilehel¹².

Paragrahvi 11 lõige 4 sätestab, et ei toetata elektroonilise sidevõrgu käitamise ja haldamise kulusid. Samuti ei toetata taristu ehitamisega seotud investeeringute asendamist, mida toetuse saaja või temaga juriidiliselt seotud sideettevõtja on juba oma kehtivates investeerimise kavatsustes lähima kolme aasta jooksul omavahenditest planeerinud.

Seega, kui peaks ilmnema, et sekkumispiirkonnas on sidemasti rajamine olnud sideettevõtja investeeringukavatsustes sees, näiteks konkreetse äriplaani ja investeeringuks vajalike vahendite eraldamise kavatsusega, ei ole tegemist turutõrkepiirkonnaga ja sellest tulenevalt pole sellistes piirkondades riigil alust turule sekkuda ja toetust anda.

Paragrahvi 11 lõige 5 sätestab, et toetust ei anta projektile, mille elluviimist on alustatud või mille osas on võetud kohustusi tegevuste elluviimiseks enne toetuse taotluse esitamist. See tuleneb riigiabi eeskirjadest. Näiteks ei tohi toetuse taotleja enne rakendusüksusele taotluse esitamist kinnitada tellimusi, nõustuda pakkumustega, sõlmida lepinguid või kokkuleppeid, teha ettemakset, kasutada teenuseid, sõlmida üleandmise ja vastuvõtmise akte jms.

Sellesse põhimõttesse on toodud üks erand, mida ei loeta elluviimise alustamiseks. Selleks on olukord, kus toetuse saaja on alustanud enne taotluse esitamist sidemastialuse maa hankimise või kasutamise seotud tegevusi. Seda selle tõttu, et maa hankimine ja teadmine, kuhu sidemast rajatakse, on eeldus toetuse taotlemisele, et saada teada projekti kogumaksumus. Projekti kogumaksumust on oluline teada, et mõista, kas projekt on majanduslikult jätkusuutlik, arvestades varem määratletud maksimaalseid hulgemüügitasandi juurdepääsu hindu.

Maa ostmise erandid sätestab ka komisjoni üldise grupierandi määruse artikkel 2 (23)¹³ (Komisjoni määrus (EL) nr 651/2014, Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1)). Selles punktis määratletakse tööde alustamine järgmiselt: „*tööde alustamine*“ — *kas investeeringuga seotud ehitustööde alustamine või esimene õiguslikult siduv kohustus tellida seadmeid või muu kohustus, mis teeb investeeringu pöördumatuks, olenevalt sellest, mis on varajasem. Tööde alustamiseks ei peeta maa ostmist ja ettevalmistustöid, näiteks lubade saamist või teostatavusuuringute teostamist. Ülevõtmiste puhul tähendab „tööde alustamine“ omandatud ettevõttega vahetult seotud vara omandamise hetke*“.

Tsiteeritud määrus reguleerib muu hulgas lairibataristule (sh mobiilsidetaristule) antavat riigiabi, mis lähtub lairibale antava riigiabi suunistest.

Järgnevalt on esitatud erinevad sidemasti rajamise hinnakomponendid, mida mõjutab sidemastialuse maa asukoht ja mille tõttu on toetuse taotlejal oluline toetuse taotlemise eel teada mastialuse maa asukohta.

- Sidemast (kõrgusega 60–100 m): 130 000 – 170 000 €. Kõrgemad sidemastid on kallimad olenevalt ka sidemasti tüübist, mis omakorda oleneb sellest, kui suur on sidemastialune maa. Aga hind sõltub ka sellest, kui kaugel koridorist seda kõrgemat sidemasti on vaja või milline on maastik ja taimestik sidemastialuse maa ümbruses.

¹² <https://www.rtk.ee/toetused-ja-taotlemine/taotlejale-ja-toetuse-saajale/keskkonnanouded>.

¹³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:02014R0651-20230701>.

- Tagasiühenduse võrgu rajamine: 30 000–40 000 € kilomeetri kohta olenevalt pinnasest.
- Elektrivõrguga liitumine: 11 000 € (400 m raadiuses) või 35 000 € (kui liitumispunkt on kaugemale kui 400 m).

Paragrahvis 12 sätestatakse abikõlblikud ja abikõlbmatud kulud. Meetme raames on abikõlblikud need toetuse saaja kulud, mis on otseselt vajalikud abikõlblike tegevuste elluviimiseks ja projekti eesmärkide saavutamiseks. Taristu rajamine hõlmab peamiselt sidemasti ja selle käitamiseks vajaliku passiivse taristu projekteerimise ettevalmistamise (sealhulgas projekteerimistööde ja projekteerimiseks vajalike ehitusgeoloogiliste ja -geodeetiliste tööde tegemist ning geomeetrilist planeerimist) ja projekteerimise ning ehitamise ja järelevalve kulukomponente.

Paragrahvi 12 lõikes 2 sätestatakse meetme raames abikõlblikud kulud. Lõike 2 punktis 2 on abikõlblikuks kuluks nimetatud taristu rajamist koos sidemasti juurde kuuluvate materjalide ja rajatistega. Näitlik, kuid mitte lõplik nimekiri taristu osadest on järgmine:

- sidemast koos vajalike lisadega (näiteks lennuohutustuled);
- valguskaabli ühenduse rajamine, sh mikrorotehnoloogiat kasutades, ning sidemasti ühendamine olemasoleva valguskaablivõrguga, selle tarbeks vajaduse korral kaablikanaliseerimise rajamine;
- elektrivõrgu rajamine ja sidemasti ühendamine olemasoleva elektrivõrguga, sh elektrikilpide rajamine, selle tarbeks vajaduse korral kaablikanaliseerimise rajamine;
- sidemasti teenindavate sidekonteinerite ost;
- sidemasti konteineri jahutus- ja/või kliimaseadmed;
- sidemasti konteineris paiknevad seadmekapid või -riiulid;
- sidekonteineri tulekustutussüsteem;
- sidekonteineri turvaseadmed (signalisatsioon jmt);
- sidemasti turvalisuse tagav piirdeaia rajamine, sh nii aia kui ka sidekonteineri lukusüsteem;
- sidemastile ligipääsuks juurdepääsutee rajamine;
- reservtoite generaator koos kütusemahutiga või muu reservtoitelahendus, näiteks akud. Sealjuures on reservtoite generaator koos kütusemahutiga abikõlblik kulu ainult juhul, kui see on kasutatav biodiisli baasil ja selles saab hoiustada ainult biodiisli. Ei toetata reservtoite generaatoreid või kütusemahuteid, mis kasutavad fossiilseid kütuseid, näiteks nafta, maagaas või kivisüsi.

Veel on abikõlblikud projekteerimistööde ja projekteerimiseks vajalike ehitusgeoloogiliste ja -geodeetiliste tööde tegemise kulud ning tegevusega piiritletav geomeetrilise planeerimise kulu. Samuti on abikõlblikud kavandatavale ehitustööle ehitusseaduse alusel kehtestatud korras omanikujärelevalve tagamise kulud, projekti tegevuste tulemusena tekkivate jäätmete taaskasutamise, sh ringlusse võtmisega seotud kulud, ja ehitusprojektide auditeerimise kulud.

Abikõlblikud ei ole abikõlbmatute tegevustega seotud kulud. Samuti ei ole abikõlblikud maa ja olemasoleva ehitise ostmise ja rentimise kulud, amortisatsioonikulud, esinduskulud ja kingitused (sh suveniirid ja meened), kulud, mis on varem riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisvahendite toetustest hüvitatud, toetusest rajatud taristu haldamise ja käitamise seotud kulud, mitterahalised kulud, administratiivsed personali- ja üldkulud (välja arvatud ühendmääruse §-s 16 loetletud), mööbli ja kontoritehnika soetamise kulud, ruumide rendi- ja üürikulud, projekti elluviimiseks uue juriidilise isiku või tema struktuuri loomise ja toimimise kulud, liiklusvahendite soetamise, rentimise või liisimise kulud ega muud abikõlblike tegevustega mitteseotud ning projekti elluviimise seisukohalt põhjendamatud ja ebaolulised kulud.

Paragrahvis 13 sätestatakse abikõlblikkuse periood. Toetatavate kulude abikõlblikkuse periood algab taotluse rahuldamise otsuses märgitud kuupäevast. Projekti abikõlblikkuse perioodi lõpptähtaeg on normaalingimustes taotluse rahuldamise otsuse tegemisest arvates 24 kuu jooksul. Rakendusüksus võib mõjuval põhjusel projekti abikõlblikkuse perioodi pikendada, kuid mitte hilisemaks kui 31. detsember 2029. aastal. Mõjuvaks põhjuseks loetakse asjaolu, kui toetuse taotlejal on projekti raames ilmnunud tõendatavaid ja taotleja tegevusest mittesõltuvaid ajalisi viivitusi. Ajalisi viivitusi võivad näiteks põhjustada olukorrad, nagu sidemastialuse maa hankimine, ehitusloa kooskõlastamine kohalikus omavalitsuses, projekti partneritest tulenevad ajalised viivitused (nt sidemasti juurde paigaldatava elektrivõrgu valmiduse tagamine) jt olukorrad.

„Eesti lairiba plaani 2030“ koostamise ja selle tarbeks sisendi kogumise käigus ilmnes sidevõrkude arendajatelt, et sidetaristu võrkude arendamisel on keeruline saada maakasutusõigust (eriti sidemastialune maa) just nendele kinnistutele, millele on kõige optimaalsem võrk ehitada. Alustuseks tuleb saada maakasutuse nõusolek ja kokkulepe maa omanikuga. Kuna sidemast on keskkonnapilti muutev ehitis, siis see nõuab kohalikul omavalitsuselt kooskõlastust (detailplaneeringute algatamist, muutmist ja kinnitamist), mis kõik võib tekitada ajalise viivituse. Eelistatud oleks, et projekti ettevalmistuse aste antud aspektis on kõrge, kuid tuleb mõista, et sidevõrguarendajad ei soovi võtta suuri finantsriske olukorras, kus toetuse saamine ei ole garanteeritud ja garantii annab alles see, kui taotlus on menetletud ja toetuse saamise otsus kinnitatud.

Paragrahvis 14 sätestatakse toetuse määr, mis on 70% projekti abikõlblikest kuludest. Maksimaalne toetus projekti kohta on 300 000 eurot, mis on eeldatavasti ühe sidemastikomplekti rajamiseks piisav kaasfinantseeringu suurus.

Meetme eesmärk on saada valgetesse aladesse mobiilside, aga vahend selle saamiseks on rajatav sidemast, millele mittediskrimineerivaks ja avatud juurdepääsuks on määruses kehtestatud reeglid. Meetme raames ei toetata 5G sagedusloa omaniku kulusid aktiivseadmetele mobiilsideteenuse osutamise jaoks.

3. peatükk. Nõuded toetuse taotlejale ja toetusega rajatavale projektile

Eelnõu §-des 15–17 sätestatakse nõuded toetuse taotlejale ja toetusega rajatavale projektile.

Paragrahvi 15 lõige 1 sätestab taotleja tegevusalade nõuded (EMTAK), mis on vajalikud taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal.

Lõige 4 kohustab taotlejat teavitama rakendusüksust, kui ta on taotlenud toetust projekti üksikutele tegevustele samal ajal mitmest meetmest või muudest riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisabi vahenditest. See tingimus on sätestatud, et vältida kahekordse rahastuse riski.

Lõige 5 kohustab toetuse taotlejat andma teada oma taristust, kui ta seda sihtpiirkonnas omab või kontrollib. Selline kohustus tuleb lairibavõrkude suuniste punktist 127 ja selle eesmärk on suurendada konkureerivate pakkumiste arvu ja soodustada olemasoleva taristu efektiivset kasutamist sidevõrkude ehitamiseks ja kulude vähendamiseks. Sellist taristut omavate taotlejate esitatav teave peab sisaldama järgmisi andmeid:

- teave sellise passiivse taristu asukoha kohta, mida saab kasutada kaablite või seadmete paigaldamiseks, või viide sellist teavet sisaldava andmebaasi kohta (näiteks Maa- ja

Ruumiameti Geoportaal, taotleja enda veebileht või taotleja hallatav andmebaas, millele on võimalik anda kolmandate isikute juurdepääs);

- taristule juurdepääsu tingimused või viide nende väljastamise kohta;
- selle asutuse kontaktandmed, kellele juurdepääsu taotleja saab päringuid esitada.

Nimetatud teave esitatakse TTJA-le. See on oluline, sest TTJA saab taotlejate nõuetele vastavuse hindamise ajal (koostöös rakendusüksusega) kasutada saadud teavet olemasoleva taristu efektiivse kasutamise hindamiseks.

Paragrahvis 16 sätestatakse nõuded taotlusele. Lõigetes 1 ja 2 sätestatakse üldised nõuded. Lõikes 3 sätestatakse, millist infot ja dokumente taotlus peab sisaldama, ning need on järgmised.

1. Taotleja nimi.
2. Projekti nimi.
3. 5G sagedusloa omaniku ühe esindusõigusliku isiku kirjalik kinnitus, millega juriidiline isik võtab kohustuse osutada määruse § 17 lõikes 4 sätestatud kvaliteedile vastavat mobiilsideteenust ning katta teenuse osutamise ja seadmete käitamisega seotud kulud vähemalt üheksa aastat alates mobiilsideteenuse käivitamisest toetuse abil rajatud sidemastis.

Nõutud on ühe 5G sagedusloa omaniku kirjalik kinnitus ühe esindusõigusliku isiku poolt. See nõue tagab, et toetuse abil rajatav sidemast ei jää üksnes passiivseks taristuks, vaid et selles käivitatakse ka mobiilsideteenus.

Selline lahendus võimaldab tagada mobiilsideteenuse olemasolu transpordikoridoride turutõrkepiirkondades, kus turutingimustel investeringuid ei tehta. Samal ajal on toetuse abil rajatud passiivne taristu avatud kõigile sideettevõtjatele läbipaistvatel, võrdsetel ja mitte-diskrimineerivatel tingimustel, mis võimaldab ka teistel mobiilsideteettevõtjatel soovi korral samas sidemastis teenust osutada. Seega tagab meede mobiilsideteenuse kättesaadavuse ning loob kõigile mobiilsideteettevõtjatele võimaluse teenuse pakkumiseks.

Toetuse taotlejal ja 5G sagedusloa omanikul (juhul kui nad juriidilise isikuna ei kattu) on soovitatav enne toetuse taotlemist sõlmida kahe osapoolte vaheline eelleping, mis sätestab vastastikused õigused ja kohustused teenuste osutamiseks **juhul, kui toetuse taotluse otsus on positiivne**. On oluline, et siin toodud soovituslik eelleping sätestaks, et leping kehtib ainult juhul, kui toetust saadakse, et mitte minna vastuollu määruse § 11 lõikega 5 ja välistada olukord, kus lepingut võidakse tõlgendada justkui osapoolte varasemat investeringukavatsust või tegevuste elluviimise alustamist.

Rakendusüksus võib toetuse menetlemisel arvestada ka muud liiki kohustuse võtmise kinnitust, nagu garantiikiri, kinnituskiri vms, mille on 5G sagedusloa omaniku allkirjaõiguslik esindaja allkirjastanud. **Toetuse taotlejal on aga oluline mõista, et vastutus mobiilsideteenuse osutamise tagamise eest langeb toetuse saajale kui ÜMPT teenuse osutajale.**

Allkirjaõiguslik isik on juhatuse liige või juhatuse liikme volitatud isik.

4. Projekti seos toetusmeetme eesmärgi ja tegevustega.
Taotluses peab olema välja toodud seos toetusmeetme eesmärkidega (määruse § 9), milleks on sidemasti rajamine, et tagada 5G-mobiilsideteenuse katvus valgete aladel transpordikoridoril, ning meetme tegevustega.
5. Toetusmeetme väljundnäitaja – rajatud sidemastide arv.
6. Toetusmeetme tulemusnäitaja – transpordikoridori valgel alal saavutatav 5G katvus kilomeetrites.

Vajalik, et hinnata § 22 lõike 2 punktis 1 sätestatud kriteeriumi, et näha, kui pikal koridorilõigul mobiilsideteenust osutama minnakse.

7. Lisas 1 loetletud transpordikoridori nimi, turutõrkepiirkonna nimetus, transpordikoridori tüüp, kuhu taristu rajatakse, ning transpordikoridori valge ala kilomeetripostide vahemik, kuhu mobiilsideteenuse katvus tagatakse.

Vajalik § 22 lõike 2 punktis 3 nimetatud kriteeriumi hindamiseks, et näha, kui pikk on valge ala, mida kas lühendatakse või kaob see taristu rajamise tulemusel üldse. Samuti on see vajalik, et pidada järke, millisesse piirkonda on veel toetust vaja anda ja millisesse mitte.

8. Rajatava sidemasti kõrgus.

Projektide hindamiskriteerium, täpsemalt hinnatakse § 22 lõike 2 punktis 2.

9. Taotleja varem rajatud sidemastide arv koos rajamist tõendava väljavõttega raamatupidamisest, ostuarve(d) või müügiarve(d).

Vajalik info § 22 lõike 2 punkti 4 hindamiseks. Samalaadsete projektide all mõeldakse sidemastide rajamist. Selle tõestamiseks esitab taotleja põhivarade väljavõtte, mis näitab, mitut sidemasti taotleja omab, või ostu- või hankedokumentid varasemast sidemasti(de) ostmisest/hankimisest, või müügiarved, mis näitavad, et taotleja on osutanud sidemasti rajamise teenust. Kuna kümne ja enama sidemasti rajamine annavad kriteeriumi eest maksimaalsed hindamispunktid, on tõendatavaid dokumente vaja maksimaalselt kümne taotluse kohta.

Et rakendusasutus saaks taotlust kiiremini menetleda, on nõutud, et ühe taotluse kohta on andmed (tõendavad dokumendid) lisatud ühte faili (faili formaat on PDF või Docx).

10. Maakond, kuhu sidemast rajatakse.

Vajalik projektide hindamiseks § 22 lõike 2 punktis 5.

11. Projekti elluviimiseks vajalike abikõlblike kulude eelarve tegevuste kaupa koos kalkulatsiooni ja põhjendusega.

Juhul, kui projekti viiakse ellu mitme hanke või ostumenetlusega, tuleb see taotluses lahti kirjutada, et rakendusüksusel oleks ülevaade hangete või ostumenetluste arvust, mida viiakse ellu taotluses toodud eesmärkide saavutamiseks.

12. Projekti algus- ja lõpukuupäev.

13. Projekti eeldatav tähtaeg rajatavale taristule kasutusloa saamiseks.

Palutakse infot, millal on planeeritud sidemasti, koos selle käitamiseks vajalike kaasnevate rajatistega, valmimise tähtaeg – ehk millal saab sidemast kasutusloa ja seda on võimalik kasutada.

14. Projekti eeldatav tähtaeg määruse § 17 lõike 4 kvaliteedinõuetele vastava mobiilsideteenuse osutamise alustamiseks 5G sagedusloa omaniku poolt.

Tuleb märkida tähtaeg, millal vastava sagedusloa omanik määruses nõutud kvaliteediga mobiilsideteenust rajatud sidemastis osutama hakkab.

15. Projekti elluviimiseks kavandatavad ostumenetlused ja nende sisu lühikirjeldus.

Juhul, kui projekti viiakse ellu mitme erineva hanke või ostuga, tuleb see taotluses lahti kirjutada, ning selgitada, mis on nende sisu, et rakendusüksusel oleks ülevaade hangete ja ostude arvust ja põhjuslikust seosest, mida viiakse ellu taotluses toodud eesmärkide saavutamiseks.

16. Taotleja kirjalik kinnitus ÜMPT ülesande täitmisega, sealhulgas taristu haldamise ja mobiilsideteenuse kättesaadavuse tagamisega seotud kulude katmise suutlikkuse kohta kümne aasta jooksul projekti lõppemisest.

Palutakse kinnitust, et projekti raames on 5G-mobiilsideteenuse kulude katmiseks teenuse osutajal omavahendid olemas, kuna sellest meetmest ei hüvita aktiivseadmete ostu, käitamist või ka hilisemaid võrgu (sh passiivse taristu) haldamisega seotud kuludid.

17. Kliimakindluse hinnang taristu investeringute puhul, mille kavandatud eluiga on rohkem kui viis aastat, vastavalt ühendmääruse [lisa 3 B-osa](#) kohaselt.

18. Kirjeldus, kuidas projekti tegevused panustavad „Eesti 2035“ sihtidega seotud horisontaalsetesse põhimõtetesse ja detailsemalt määratletud valdkondadesse.
Toetusmeede panustab sihi „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond“ mõõdikusse „elukeskkonnaga rahulolu“. Täpsema info sihi kohta leiab siit: <https://valitsus.ee/strateegia-est-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia/aluspohimotted-ja-sihid#Elukeskkond>.
19. Kinnitus, et projekti elluviimisel ei riivata Euroopa Liidu põhiõiguste hartas nimetatud põhiõigusi.
20. Kinnitus, et toetuse taotlemise põhjus ei ole § 11 lõike 4 punktis 2 nimetatud asjaolu.
Soovitakse kinnitust, et toetuse taotlemisega ei soovita asendada investeeringuid, mida kavatses toetuse taotleja või temaga seotud juriidiline sideettevõtja järgneva kolme aasta jooksul kehtivates investeeringukavatsustes juba teha. See on kinnitus § 11 lõike 4 punkti 2 nõude täitmise kohta, mis on oluline lairibale antava riigiabi suuniste nõue dubleerivate investeeringute vältimiseks.
21. Taotleja kinnitab rahaliste vahendite olemasolu projekti omafinantseerimiseks projekti nende kulude ulatuses, mida toetusest ei kaeta.
Kinnitus, et 30% omafinantseering projekti edukaks elluviimiseks on toetuse taotlejal olemas või kättesaadav toetuse positiivse otsuse korral.
22. Taotleja kinnitus, et enne toetuse taotlemist pole alustatud § 11 lõike 1 kohaste tegevuste elluviimist, välja arvatud sidemastialuse maa otsimine või omandamine.
Taotleja kinnitab, et taristu rajamisega pole alustatud. Taristu rajamiseks ei loeta sidemastialuse maa otsimist või omandamist. Viimase kohta on seletuskirjas lk-l 8 pikem selgitus, mis käsitleb § 11 lõiget 5.
23. Juhul kui taotleja suhtes kohaldub määruse § 30 lõikes 9 nimetatud olukord, kinnitab taotleja, et § 30 lõikes 9 nimetatud meetmed on kasutusele võetud.
Oluline konkurentsioiguse nõuete täitmiseks. Paragrahvi 30 lõikes 9 käsitletakse olukorda, kus juhul kui toetuse saaja asutajate, nõukogu või juhatuse liikmete hulka kuulub mitu (rohkem kui üks) 5G sagedusloa omanikku või konkurentsioigusliku valitseva mõju kaudu seotud isikut, tuleb toetuse saajal järgida antud lõikes nimetatud meetmeid konkurentsikahjustava horisontaalkoostöö ja -teabevahetuse ärahoidmiseks.
24. Tõend, et taotlejal on olemas sidemastialuse maa asukoht taotluses näidatud valge ala läheduses omandioiguse või kasutusõiguse alusel.
See on oluline selleks, et vältida olukorda, kus taotleja tuleb toetust taotlema heas usus, et saab mastialuse maa asukoha sellesse kohta, mille põhjal taotlus kinnitada, aga hiljem esineb sellega probleeme ja projekt jääb teostamata. Tõendina arvestatakse: a) kinnisturaamatu väljavõtet, kus nähtub, et omanik on taotleja; b) katastri suhtes isikliku kasutusõiguse olemasolu; c) rendileping kinnistu omanikuga, kus nähtub, et maa renditakse sidemasti paigaldamise jaoks. Valge ala läheduses eeldab, et mastialune maa peab asuma maksimaalselt nelja kilomeetri raadiuses valgest alast, kuhu projekti raames sidemast paigaldatakse. Ka see tuleb tõendis ära näidata.
25. Taotleja kinnitus esitatud andmete õigsuse kohta.

Paragrahvi 16 lõikes 4 defineeritakse termin „5G sagedusloa omanik“. 5G sagedusloa omanik on sideettevõtja, kes osutab vähemalt Euroopa Telekomunikatsiooni Standardite Instituudi (European Telecommunications Standards Institute – ETSI) kolmanda põlvkonna partnerlusprojekti (3rd Generation Partnership Project – 3GPP) versioonil 15 ribalaiusega 40 MHz litsentseeritud sagedusel mobiilsideteenust.

5G sagedusloa all mõeldakse 5G sagedusala jaoks Eesti riigi poolt määratud sagedusvahemikesse TTJA väljastatud iseplaneeritavaid sageduslubasid sideettevõtjatele. **Eestis on 5G sagedusloa**

omanikud Telia Eesti AS, Tele2 Eesti AS ja Elisa Eesti AS, määruses nimetatud kui „5G sagedusala omanik“.

Paragrahvi 17 lõikes 1 sätestatakse nõuded taristule, mida toetuse abil rajatakse. Punktis 1 on toodud välja, et rajatav sidemast peab olema minimaalselt 60 meetri kõrgune. Kui sagedusloa omanikud annavad kinnituse teenuse osutamiseks, mis on § 17 lõikes 4 nõutud, siis nad ka hindavad, kas paigaldataval rajatisel (olenevalt asukohast) on võimalik määrusele vastavat teenust osutada. Muudes punktides on toodud välja nõuded tagasiühenduse võrgule ja nõue, et taristu peab olema tehnoloogiliselt sõltumatu.

Paragrahvi 17 lõige 4 sätestab tingimused mobiilsideteenusele, mida toetuse abil rajatud taristul pakutakse. Punktis 1 kohaselt peab mobiilsideteenust osutama vähemalt üks 5G sagedusloa omanik.

Punkti kaks kohaselt tuleb mobiilsideteenust osutada vähemalt üheksa aastat ja see algab sellest, kui teenus rajatud sidemastis käivitatakse, mis peab toimuma 11 kuu jooksul alates projekti abikõlblikkuse perioodi lõpust.

Punktis kolm tuuakse välja, et teenust tuleb osutada vähemalt 3GPP standardi versioonil 15, minimaalse ribalaiusega 40 MHz litsentseeritud sagedusel. Ehk nõue on, et sagedus, mida kasutatakse, on saadud litsentsi kaudu ja teenust tuleb osutada minimaalselt 5G mitteiseisivas võrgus (*5G non-standalone*). 40 MHz ribalaiuse nõudega saavutatakse teenuse tarbijatele suurem andmete läbilaskevõime ja võrgu maht, mis on oluline nt täielikult täitunud rongide või busside puhul, kus üks tugijaam peab teenindama korraga palju reisijaid.

Tipptunnitingimustes ehk kui võrgu koormus on suur, peab teenus võimaldama vähemalt 100 Mbit/s allalaadimise lõppkasutaja kohta ja 5 Mbit/s üleslaadimise lõppkasutaja kohta. Edasi-tagasi saatmise latentsusaeg ei tohi olla pikem kui 50 millisekundit IP-paketi kohta.

Paragrahvi 17 lõikes 7 on sätestatud keskkonnanõuded ning põhimõtted, millele projekt (sh rajatav taristu) vastama peab.

4. peatükk. Toetuse taotlemine

Eelnõu §-des 18–19 sätestatakse taotlusvooru avamise ja toetuse taotlemise kord.

Paragrahvis 18 sätestatakse taotlusvooru avamine. Lõikes 1 sätestatakse, et taotlusvoor on jooksev. Jooksev taotlemine tähendab, et taotlusi võetakse vastu pidevalt alates vooru avamisest kuni meetme eelarve täieliku ammendumiseni või vastuvõtmise peatamiseni. Jooksva taotlemise korral vaadatakse taotlused läbi ja menetletakse esitamise järjekorras, tagades taotlejate võrdse kohtlemise.

Lõike 2 kohaselt kinnitab rakendusasutus taotlusvooru eelarve ja ajakava.

Lõike 3 kohaselt avaldab rakendusüksus (Riigi Tugiteenuste Keskus) oma veebilehel teabe taotluste vastuvõtmise alustamise, peatamise ja lõpetamise kohta ning samuti meetme rahastamise eelarve jäägi kohta.

Lõikega 4 reguleeritakse taotluste vastuvõtmise peatamise hetke.

Paragrahvi 19 lõige 1 sätestab taotluse esitamise vormi. Toetuse taotleja esindusõiguslik isik peab taotluse esitama digitaalselt allkirjastatuna, kasutades selleks e-toetuse keskkonda. See tagab taotluste turvalise ja elektroonilise menetlemise. E-toetuse keskkond on struktuuritoetuse registri iseteeninduse e-keskkond, mis on leitav [SIIN](#).

Paragrahvi 19 lõige 2 käsitleb taotluse esitamise tähtaega ja erandit tehnilise tõrke korral. Taotlus tuleb esitada § 18 lõike 2 kohaselt teatatud tähtaja jooksul. Jooksva taotlemise korral on need võimalused piiratud näiteks siis, kui rakendusüksus sulgeb voo eelarve ammendumise tõttu või kui Euroopa Liidu Regionaalarengu Fondi eelarveperiood lõppeb. Kui e-toetuse keskkonnas esineb tehniline tõrge, mis takistab taotluse tähtajaks esitamist, loetakse taotluse esitamise tähtajaks järgmine tööpäev pärast tõrke kõrvaldamist.

Lõige 3 sätestab, et § 19 lõikes 2 nimetatud taotlusvoo tähtajaks esitamata jäetud taotluste esitamise tähtaega ei ennistata. See on normitehniline säte, mis välistab taotluste esitamise tähtaegade pikendamise pärast tähtaja möödumist ja on vajalik taotlusvoo menetluskorra ranguse tagamiseks.

5. peatükk. Taotluse menetlemine

Eelnõu §-des 20–25 sätestatakse taotluse menetlemise protsess (nõuetele vastavuse tuvastamine, hindamine) ning taotluse rahuldamise, osalise rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse kord.

Paragrahvis 20 sätestatakse taotluse menetlemine. Lõige 1 sätestab taotluse menetlemise kolm põhietappi: nõuetele vastavuse tuvastamine, taotluse hindamine ja vastava otsuse tegemine.

Lõige 2 annab rakendusüksusele õiguse taotluse puuduste korral määrata taotlejale lisaandmete või -selgituste esitamiseks tähtaja, mis on kuni kümme tööpäeva. See võimaldab kõrvaldada puudused, mis ei ole sisulised ja mis ei mõjuta taotluse hindamist.

Lõige 3 sätestab taotluse menetlemise tähtaja. Menetlemise standardtähtaeg on kuni nelikümmend viis tööpäeva taotluste esitamise tähtpäevast alates. Rakendusüksus võib menetlemise aega põhjendatud juhtudel (nt vajadus kaasata rohkem eksperte või esitada täpsustavaid küsimusi) pikendada kuni 15 tööpäeva võrra. See annab taotlejale selguse menetlusprotsessi kestuse kohta.

Paragrahvis 21 sätestatakse taotleja ja taotluse nõuetele vastavaks tunnistamine. Lõiked 1 ja 2 seovad taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse hindamise otse määruse nõuetega: taotleja vastab nõuetele, kui on täidetud §-s 15 sätestatud nõuded, ning taotlus vastab nõuetele, kui on täidetud §-s 16 sätestatud nõuded.

Lõike 3 kohaselt on rakendusüksusel õigus kaasata Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametit (TTJA) taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrollimise ning hindamisprotsessi tervikuna. TTJA kaasamine on oluline, kuna ametil on spetsiifiline pädevus ja turuülevaade elektroonilise side valdkonnas, mis on vajalik taotluste sisuliseks ja tehniliseks hindamiseks.

Paragrahvis 22 sätestatakse taotluste hindamine ja valikumethodika. Lõiked 1, 3, 4 ja 5 sätestavad hindamisprotsessi üldised raamid. Nõuetele vastavaks tunnistatud projekte hindab rakendusüksus määruse lisas 2 koostatud hindamiskriteeriumite põhjal. Hindamine toimub skaalal ühest viieni ning taotluse positiivseks hinnanguks peab koondhinne olema vähemalt 2,0. Koondhinne arvutatakse hindamiskriteeriumitele antud hinnete kaalutud keskmisena.

Lõige 2 määrab viis hindamiskriteeriumit:

1. hindamiskriteerium: projekti kuluefektiivsus – 50%

See on kõige kaalukam kriteerium ja seotud lairibale antava riigiabi suunistega, et tagada ressursi kõige efektiivsem kasutus. Kriteeriumiga hinnatakse projekti kulu ja saavutatava leviala pikkuse suhet, eesmärgiga saavutada transpordikoridoril võimalikult suur 5G katvuse pikkus (km), samal ajal kulu minimeerides. Mida madalam on projekti abikõlblik kulu kilomeetri kohta, seda kõrgema punktisumma taotlus saab. Arvesse võetakse projekti passiivse taristu rajamise abikõlblikud kulud nii omafinantseeringu kui ka riikliku finantseeringu puhul.

Kulud märgitakse taotluses § 16 lõike 3 punkti 11 alusel.

Kilomeetrid märgitakse taotlusesse § 16 lõike 3 punkti 6 alusel.

Mõõdik: kulu kilomeetri kohta

Valem: leviala ühikukulu = abikõlblike kulude summa / projektiga saavutatav 5G katvuse kilomeetrite arv (km)

Skaala:

- Kulu $\leq 37\,499$ € = 5 punkti
- Kulu vahemikus 37 500 – 49 999 €/km = 4 punkti
- Kulu vahemikus 50 000 – 62 499 €/km = 3 punkti
- Kulu vahemikus 62 500 – 74 999 €/km = 2 punkti
- Kulu vahemikus $\geq 75\,000$ €/km = 1 punkt

2. hindamiskriteerium: projekti kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele – 20%

Selle kriteeriumiga hinnatakse projekti panust meetme ja valdkondlike strateegiate (sh digiühiskonna arengukava) pikaajalistesse eesmärkidesse, mida kõige paremini toetab rajatava sidemasti kõrgus. Kriteeriumi järgi premeeritakse taotlejaid, kes rajavad kõrgemaid sidemaste. Kõrgem sidemast on parim levi kvaliteeti, stabiilsust ja ulatust toetav näitaja, aidates ületada maastikutakistusi ning tagades kaugema leviulatuse koridori käänulisel kulgemisel.

Kõrge sidemast on tehnoloogianeutraalne investering, mis teenib mitut põlvkonda (5G, 6G jj), tagades taristu pikaajalise tasuvuse, mis on kooskõlas digiühiskonna arengukava strateegiliste taristuinvesteeringute eesmärkidega.

Sidemasti kõrgus märgitakse taotluse § 16 lõike 3 punkti 8 alusel.

Mõõdik: projektiga rajatava sidemasti kõrgus

Skaala:

- Kõrgus ≥ 90 m: **5 punkti**
- Kõrgus 81–89 m: **4 punkti**
- Kõrgus 71–80 m: **3 punkti**
- Kõrgus 61–70 m: **2 punkti**
- Kõrgus = 60 m: **1 punkti**

3. hindamiskriteerium: projekti põhjendatus – 15%

Selle kriteeriumi eesmärk on hinnata projekti mõjusust ehk sekkumist piirkondadesse, kus turutõrkepiirkond on pikim. Mida pikem on valge ala koridori peal, seda suurem on probleem ning seda tuntavam on teenuse kättesaadavuse paranemine kasutaja jaoks. Sekkumine pikkadesse

valgetesse aladesse tagab, et varasemalt pika katkestusajaga lõik koridoril muutub toetuse tulemusel lühemaks. Määruse lisas 1 on nimetatud transpordikoridorid koos turutõrkepiirkondadega. Mida pikemasse turutõrkepiirkonda uus sidemast rajatakse, seda põhjendatum on projekt.

Turutõrkepiirkonnad märgitakse taotluses § 16 lõike 3 punkti 7 alusel.

Mõõdik: Turutõrkepiirkonna pikkus (km)

Skaala:

- Turutõrkepiirkonna pikkus, kuhu sidemast rajatakse, on **üle 8 km: 5 punkti**
- Turutõrkepiirkonna pikkus, kuhu sidemast rajatakse, on **6–7,99 km: 4 punkti**
- Turutõrkepiirkonna pikkus, kuhu sidemast rajatakse, on **3–5,99 km: 3 punkti**
- Turutõrkepiirkonna pikkus, kuhu sidemast rajatakse, on **1–2,99 km: 2 punkti**
- Turutõrkepiirkonna pikkus, kuhu sidemast rajatakse, on **< 0,99 km: 1 punkt**

4. hindamiskriteerium: toetuse taotleja suutlikkus projekti ellu viia – 5%

Hinnatakse taotleja varasemat kogemust sidemastide rajamisel. Kinnituse taotleja omavahendite olemasolu kohta annab taotleja taotluse esitamise faasis, seega seda aspekti siin ei käsitleta. Eeldus on, et suurem kogemus tagab ka taotleja vastutustundlikud finantsotsused, kuna kui projekt valmis ei saa, on alus raha tagasi küsida.

Rajamise kogemust tõestatakse:

- a) väljavõttega raamatupidamisest selle kohta, kui palju taotlejal sidemaste on;
- b) ostuarve(d), kus on näidatud, et taotleja on hankinud sidemaste või sidemastide rajamist;
- c) müügiarve(d), kus on näidatud, et taotleja on osutanud sidemastide rajamise teenust.

Põhjaliku tegevuskava esitamisel peab taotleja tegevuskavas järkjärgult välja tooma, kuidas projekt ellu viiakse. Eelkõige peab tegevuskava sisaldama alltoodud teavet.

1. Planeerimine ja asukoha kinnitamine: täpne masti asukoha ja kõrguse määratlus (lähtudes raadioside planeerimistarkvarast ja maastikust), sealhulgas geodeetiliste uuringute ja juurdepääsuteede lahenduste esialgsed plaanid.
2. Juriidiline eeltöö: üksikasjalik plaan maakasutuse kokkulepete (servituudid või rendilepingud) sõlmimiseks ja kooskõlastusteks naabrite/huvigruppidega.
3. Haldus- ja projekteerimisetapp: ajastatud kava ehitusloa taotlemiseks kohalikust omavalitsusest ja ehitusprojekti koostamiseks (sh vundamendi ja elektriühenduste tehnilised lahendused).
4. Ehitus ja paigaldus: fikseeritud etapid masti füüsiliseks rajamiseks, alates vundamendi valamisest ja masti püstitamistest kuni tehnilise seadmekapi monteerimise ning elektrivarustuse ja fiiberoptilise kaabli ühendamiseni.
5. Aeg ja vastutus: iga nimetatud etapi juures peab olema märgitud konkreetne ajaline raamistik ja tegevuse elluviimise eest vastutav isik/osakond.
6. Lõpp-protokollid ja kasutuselevõtt: plaan ehitise vastuvõtuprotsessiks, sealhulgas nõutavate vastuvõtukatsetuste ja mobiilsideettevõtjate levitestide tegemine, et tagada sidemasti sihtotstarbeline kasutuselevõtt.

Mõõdik: sidemastide rajamise või haldamise kogemus

Skaala:

- Kogemus vähemalt 10 sidemastiga: **5 punkti**
- Kogemus 6–9 sidemastiga: **4 punkti**
- Kogemus 3–5 sidemastiga: **3 punkti**

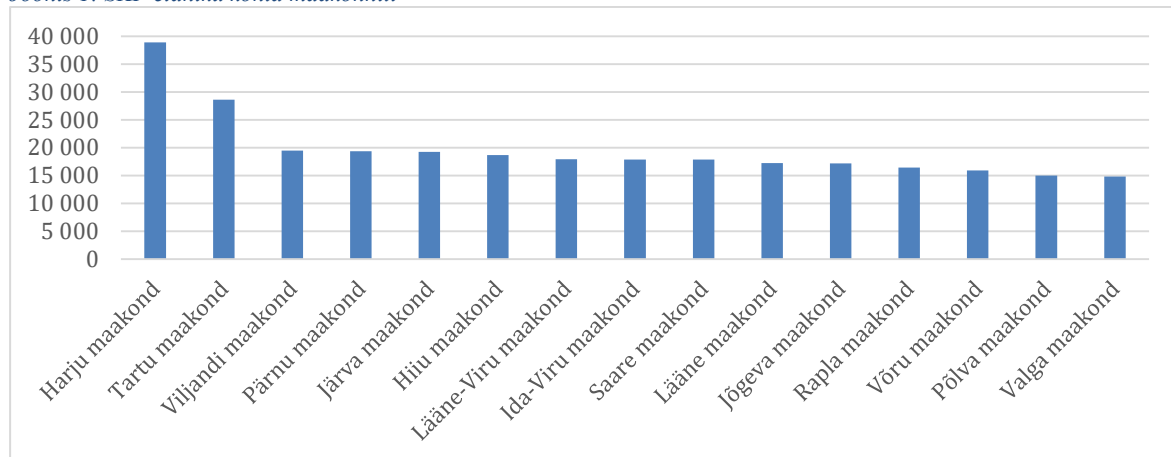
- Kogemus 1–2 sidemastiga: **2 punkti**
- Varasem kogemus puudub: **1 punkt**

5. hindamiskriteerium: projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega – 10%

Selle kriteeriumi eesmärk on mõõta projekti panust „Eesti 2035“ aluspõhimõtte „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond“ sihi mõõdikusse „elukeskkonnaga rahulolu“. Meede juba panustab nimetatud mõõdiku kasvatamisse ainuüksi transpordikoridoridel kvaliteetse mobiilsideteenuse kättesaadavuse parendamisega, mida hinnatakse punktides 1, 2 ja 3 (kõik on seotud puuduliku mobiilside katvuse vähendamisega transpordikoridoridel).

Hindamiskriteeriumi eesmärk on suurendada elukeskkonnaga rahulolu maakondades, kus turupõhised sideinvesteeringud on eeldatavasti väiksemad. Statistikaameti andmete kohaselt on Harju ja Tartu maakonna SKP elaniku kohta tunduvalt suurem kui Eesti keskmine, samal ajal on see näitaja ülejäänud maakondades väiksem (vt tabel 1). Eelkõige väiksema SKPga maakondades on ettevõtlust vähem ja elanikkonna paiknemine hõredam, mis tähendab sideettevõtjatele väiksemat ärihuvi ja tulupotentsiaali sidemastide rajamiseks ilma toetuseta.

Joonis 1: SKP elaniku kohta maakonniti

Allikas: Statistikaamet, 2024

Kõrgemalt hinnatakse projekte, mis panustavad regionaalsesse tasakaalustatud arengusse, suunates toetuse just neisse maakondadesse, kus turumajanduslik motivatsioon on väiksem, aidates sel viisil parandada elukeskkonda ja vähendada regionaalseid erinevusi „Eesti 2035“ arengustrateegia aluspõhimõtete kohaselt. Taotlejale annab lisapunkte, kui lisaks transpordikoridori katvusele sihitaks sidemastide rajamist maakondadesse, kus SKP on väiksem kui 20 000 eurot elaniku kohta (Statistikaamet, 2024). Maakonnad jaotati kahte skaalasse 2024. aasta andmete põhjal.

Maakond, kuhu sidemast rajatakse, märgitakse § 16 lõike 3 punkti 10 alusel.

Mõõdik: maakond, kuhu sidemast rajatakse

Skaala:

- Rajatav sidemast asub väljaspool Harju või Tartu maakonda: **5 punkti**
- Rajatav sidemast asub Harju või Tartu maakonnas: **1 punkt**

Näide hindamiskriteeriumite kalkulatsioonidest, kui toetust taotleb järgmiste näitajatega projekt:

- Projekti abikõlblike kulude summa: 250 000 eurot
- Kilomeetrite arv koridoril, kus saavutatakse määruses nõutud kvaliteediga 5G-mobiilsideteenus: 4 km
- Rajatava sidemasti kõrgus: 80 m
- Turutõrkepiirkonna kogupikkus: 3,5 km
- Varasemad sidemasti rajamise projektid: 2 tk
- Sidemast rajatakse maakonda: Harjumaa

Kalkulatsioonid kriteeriumite põhjal

Kriteerium	Projekti näitaja	Skaala vahemik	Punktisumma
1. Kuluefektiivsus	250 000 € / 4 km	62 500 €/km	2 punkti
2. Sidemasti kõrgus	80 m	71–80 m	3 punkti
3. Turutõrkepiirkonna pikkus	3,5 km	3–5,99 km	3 punkti
4. Sidemastide rajamise kogemus	2 tk	1–2	2 punkti
5. Maakond, kuhu sidemast rajatakse	Harjumaa	Suurima SKPga maakond	1 punkt

Arvutame kaalutud keskmise punktisumma hindamiskriteeriumite osakaalude põhjal:

Kriteerium	Osakaal (osa %)	Punktisumma	Kaalutud punktisumma
1. Kuluefektiivsus	50%	2	1
2. Masti kõrgus	20%	3	0,6
3. Põhjendatus	15%	3	0,45
4. Suutlikkus	5%	2	0,1
5. Regionaalne kooskõla	10%	1	0,1
Kokku	100%	11	2,25

Projekti kaalutud keskmine on 2,25 punkti. Projekt ületab 2 punkti lävendi.

§ 22 Lõige 6 sätestab protseduuri, kui jooksvas taotlusvoorus tekib mitme taotleja vahel kattuvus samas transpordikoridori valges alas. Ühe kilomeetri kohta antakse toetust ainult ühele taotlejale. Kattuvuse korral eelistatakse parema koondhinde saanud projekti (pingerida või suurem kuluefektiivsus) või varem rahuldamise otsuse saanud taotlust (jooksev taotlemine). Punkti 2 kohaselt moodustatakse kattuvuse eemaldamiseks pingerida ainult juhul, kui samale kilomeetripostide vahemikule on esitatud mitu taotlust, mille suhtes ei ole veel tehtud taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsust. Punkt 4 kohustab rakendusüksust andma hilisemale või madalama koondhinde saanud taotlejale kümme tööpäeva aega taotluse muutmiseks ja kattuvate kilomeetrite eemaldamiseks. Kui taotleja taotlust muuta ei soovi, tehakse rahuldamata jätmise otsus.

Paragrahvi 23 lõige 1 sätestab, et taotlusi rahuldatakse taotlusvooru eelarve ammendumiseni. Kui sama valge ala katmiseks on mitu taotlust, moodustatakse taotluste vahel pingerida vastavalt § 22 lõikes 6 sätestatud valikumetoodikale. Eelistatakse projekti, millel on parim koondhinne.

Kui kattuvust ei teki, rahuldatakse taotlused, mis on saanud vastavalt § 22 lõikele 5 koondhindena positiivse hinnangu (vähemalt 2,0 punkti).

Paragrahv 23 lõige 2 on oluline, kuna **käesolevas toetusmeetmes täidab RTK toetuse andmise otsus ka üldise majandushuvi teenuse pakkumise kontekstis ülesannete andmise akti rolli**. Oluline on, et toetuse andmise otsus sisaldaks informatsiooni, mida peab sisaldama ülesannete andmise akt; see on sätestatud määruse § 23 lõikes 2 järgmiselt:

1. Üldist majandushuvi pakkuva teenuse sisu ja kestus.

Üldist majandushuvi pakkuva teenuse sisu saab olla mobiilsideteenuse osutamiseks toetuse abil rajatud taristu haldamine ja käitamine, tagades neis piirkondades kiire mobiilsideühenduse. Kestuse märke all tuleb arvestada, et 5G sagedusloa omanikul on paindlikkus teenust osutama hakata 11 kuud peale projekti abikõlblikkuse lõppu (pärast sidemasti kasutusloa saamist) ja mobiilsideteenust tuleb osutada üheksa aastat, samas sidemasti ja seda toetava taristu rendi ning hulгимүүгитасанди juurdepääsu teenust 10 aastat.

2. Viide komisjoni 16. detsembri 2025 aasta otsusele ja otsuse artikli 2 lõike 1 punktile a.

RTK viitab, et toetus on riigiabi komisjoni 16. detsembri 2025 aasta otsuse „Komisjoni otsus üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele avalike teenuste eest makstava hüvitise antava riigiabi suhtes“ artikli 2 lõike 1 punkti a mõistes.

3. Valge ala nimetus ja kilomeetripostide vahemik, kus üldise majandushuvi teenust pakutakse.

See punkt täidab asjaomase territooriumi täpsustamise nõuet, kus toetuse saaja mobiilsideteenuse osutamise tagama peab.

4. Hüvitise arvutamise, kontrolli ja läbivaatamise parameetrid.

Siin peaks olema viited, et abikõlblikke kulusid hüvitatakse tegelike kulude alusel. Lisaks katavad selle punkti põhimõtte ühendmääruse § 8 lõike 4 punktid 4, 5, 12 ja 13, mis juba ka sätestavad toetuse finantsmahud, toetuse maksmise tingimused, finantskorrektsioonid jms. Viide komisjoni otsuse (EL) 2025/2630 artiklile 6, mis kohustab sätestama mõistliku kasumi arvutamise meetodika. Mõistlik kasumimäär vastavalt komisjoni otsuse (EL) 2025/2630 artiklile 6 lõikele 3 on kapitali tasuvuse määr, mis ei ületa asjaomast intressimäära vahetustehingute intressimäära pluss 100 baaspunkti.

5. Asjakohasel juhul tulenevalt kliimakindluse tagamise hindamise tulemustest taristu kliimakindluse tagamise tingimused ja kohanemismeetmed, kui need projektile kohalduvad.

Antud punkt ei ole seotud üldist majandushuvi pakkuva teenuse ülesannete andmise aktiga, vaid tuleneb kliimakindluse tagamise nõuetest.

Lisaks sellele viitab § 23 lõige 2 ühendmääruse § 8 lõikele 4, kus loetletakse taotluse otsuses märgitav info. Järgnevalt esitatakse sellest loetelust punktid, mis on samuti vajalikud üldise majandushuvi ülesannete andmise akti jaoks:

- 1) otsuse tegemise kuupäev;
- 2) toetuse saaja nimi, aadress ja isiku- või registrikood;
- 3) projekti nimetus ja number;
- 4) projekti kogusumma, eristades sellest abikõlblike kulude summa;
- 5) toetuse ja omafinantseeringu summad ning nende osakaalud abikõlblikest kuludest;
- 6) teave riigiabi või vähese tähtsusega abi andmise kohta, kui tegemist on sellise abi andmisega;
- 10) toetuse saaja kohustused, sealhulgas teave kestuse nõude rakendumise kohta;
- 12) toetuse maksmise tingimused ja makse aluseks olevate dokumentide ja teabe esitamise kord;

- 13) toetuse maksmise peatamise, finantskorrektsiooni ja taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamise alused;
- 14) lõppsaajale toetuse andmiseks või tegevuste sihtrühmale teenuse osutamiseks § 41 lõikes 1 nimetatud asjakohased tingimused, kui projekt hõlmab toetuse andmist lõppsaajale;
- 15) viide otsuse vaidlustamise tähtaja ja korra kohta, kui toetuse saajal on vaide esitamise õigus;
- 16) otsuse tegija andmed;
- 17) toetuse andmise tingimuste määruks nimetatud muu teave.

Eelnõu § 24 sätestab taotluse rahuldamata jätmise korra. Taotlus jäetakse rahuldamata, kui taotlus ja taotleja ei vasta määruks sätestatud nõuetele, kui taotluse rahuldamine ei ole võimalik taotlusvooru eelarvevahendite lõppemise tõttu ja kui taotleja on alutanud projekti elluviimist või projekti, mille tegevuste elluviimiseks on võetud kohustusi enne toetuse taotluse esitamist. Elluviimise puhul on erand sidemastialuse maa omandamine või maale muul viisil kasutamise õiguse saamine.

Eelnõu § 25 lõige 1 näeb ette taotluse osalise rahuldamise võimaluse, kui taotluste rahastamiseks ette nähtud eelarve on ammendumise tõttu piiratud. Lõige 2 sätestab, et taotluse osaline rahuldamine on võimalik ainult taotleja nõusolekul. Kui rakendusüksus teeb taotlejale ettepaneku vähendada toetuse summat või muuta projekti tegevusi ning taotleja selle ettepanekuga ei nõustu, teeb rakendusüksus taotluse rahuldamata jätmise otsuse. See tagab, et taotleja peab olema valmis projektist osa tegevusi välja jätma, kui toetust ei ole võimalik täies mahus anda.

6. peatükk. Taotluse rahuldamise otsuse muutmine ja kehtetuks tunnistamine

Eelnõu §-des 26 ja 27 reguleeritakse taotluse rahuldamise otsuse muutmist ning kehtetuks tunnistamist.

Paragrahvis 26 sätestatakse taotluse rahuldamise otsuse muutmine. Lõige 1 sätestab, et otsuse muutmisel lähtutakse ühendmääruse §-des 12 ja 13 sätestatud tingimustest ja korrast. Taotluse muutmist võib taotleja toetuse saaja kirjaliku avalduse alusel (nt projekti elluviimise tähtaja pikendamine toetuse saajast mitteolenevatel põhjustel, nagu lubade viibimine) või selle võib algsatada rakendusüksus.

Lõige 2 annab rakendusüksusele õiguse otsuse muutmise keelduda, kui muudatus on vastuolus projekti sisu, eesmärkide, oodatavate tulemuste või määruks esitatud nõuetega. Oluline on punkt 2, mis sätestab rakendusüksuse õiguse keelduda muudatustest, mis ei ole kooskõlas riigiabi eeskirjadega (sh lairibale antava riigiabi suunised ja üldist majandushuvi pakkuvat teenust reguleerivad sätted).

Paragrahvis 27 sätestatakse taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamine ja toetuse vähendamine.

Lõige 1 sätestab taotluse rahuldamise otsuse osalise või täieliku kehtetuks tunnistamise ja toetuse tagasinõudmise alused. Peamised alused on ebaõigete andmete esitamine, pettus või õigusvastane mõjutamine ning toetuse saaja soov toetuse kasutamisest loobuda.

Lõige 2 täiendab aluseid ning on oluline riigiabi kontekstis. Punkt 1 näeb ette kehtetuks tunnistamise aluse, kui toetuse saaja ei täida käesoleva määruks §-des 30 (toetuse saaja kohustused) ja 32 (hulgimüügitasandile juurdepääs) sätestatud kohustusi. Kohustus on ka tagada kõigile sideettevõtjatele avatud juurdepääs taristule, mis tuleneb lairibale antava riigiabi suunistest ja on

toetuse andmise üks alus. Punkt 2 annab rakendusüksusele õiguse tunnistada otsus kehtetuks, kui ilmneb vastuolu riigiabi eeskirjadega. See tagab, et riigiabina antud hüvitis on igal ajahetkel kooskõlas Euroopa Komisjoni otsustega (EL) 2025/2630.

7. peatükk. Toetuse maksmise tingimused

Eelnõu §-des 28 ja 29 käsitletakse toetuse maksmise tingimusi ja korda rajatud taristu ning mobiilsideteenuse osutamise kontrolliks.

Paragrahvis 28 käsitletakse toetuse maksmist. Lõike 1 kohaselt makstakse toetus välja tegelike kulude alusel. Tegelike kulude alusel hüvitamine on oluline, et vältida üldist majandushuvi pakkuva teenuse ja lairibale antava riigiabi suuniste kontekstis toetuse saajale ülemäärase hüvitise maksmist.

Lõige 2 sätestab, et toetuse maksete tegemisel lähtutakse ühendmääruse §-des 24–26 nimetatud ning määruses ja taotluse rahuldamise otsuses sätestatud maksete tegemise täpsustavatest tingimustest ja korrast.

Ühendmääruse §-d 24–26

„§ 24. Makse saamiseks dokumentide esitamine

- (1) Makse saamise aluseks nõutud dokumendid ja tõendid esitab toetuse saaja rakendusüksusele e-toetuse keskkonna kaudu.
- (2) Rakendusüksus võib toetuse andmise tingimustes nimetatud juhul algatada makse, kui makse tegemise aluseks olevad asjaolud on tuvastatavad andmekogust.
- (3) Riigiasutus ei pea esitama kulu tasumist tõendavaid dokumente ning kohaliku omavalitsuse üksus ja tema asutus ning muu avalik-õiguslik juriidiline isik palga ja sellest tasutavate maksude ja maksete tasumist tõendavaid dokumente.

§ 25. Makse ja ettemakse menetlemine

- (1) Paragrahvi 27 lõike 1 punkti 1 kohast makset ja ettemakse kasutamise aluseks olevaid dokumente ja tõendeid menetletakse kuni 80 kalendripäeva dokumentide saamisest arvates ning ettemakset kuni 15 kalendripäeva ettemakse taotluse saamisest arvates.
- (2) Kui makse või ettemakse kasutamise tõendamise aluseks olevates dokumentides on puudusi või kulude abikõlblikkuse üle otsustamiseks on vaja lisateavet, võib rakendusüksus pikendada lõikes 1 nimetatud tähtaegu puuduste kõrvaldamise või dokumentide või teabe esitamise aja võrra, teavitades sellest toetuse saajat.
- (3) Rakendusüksus kinnitab makse hiljemalt kolm tööpäeva enne ülekande tegemist. Nimetatud kolm tööpäeva sisalduvad lõikes 1 nimetatud päevade arvus.

§ 26. Toetuse maksmise üldtingimused

- (1) Toetust makstakse kuni 31. märtsini 2030. a.
- (2) Toetuse maksmise aluseks on toetuse saamisega seotud tingimuste ja kohustuste täitmine.
- (3) Makse tehakse vastavalt määratud toetuse osakaalule abikõlblikest kuludest ja mitte rohkem kui määratud toetuse summa.
- (4) Kui toetus hõlmab riiklikku kaasfinantseeringut, tehakse makse vastavalt fondi vahendite ja riikliku kaasfinantseeringu proportsioonidele.
- (5) Kui taotluse rahuldamise otsuse jõustumine sõltub kõrvaltingimuse saabumisest või täitmisest, tehakse makse pärast kõrvaltingimuse saabumist või täitmist.
- (6) Lõppmakse tehakse pärast lõikes 2 nimetatud tingimuste ja kohustuste täitmise kontrollimist.“

Paragrahv 29 sätestatakse taristu valmiduse ja mobiilsideteenuse osutamise kontrollimise kord. Paragrahv sätestab korra, et tagada riigiabi meetme eesmärgi täitmine, milleks on 5G sagedusloa omaniku mobiilsideteenuse kättesaadavus valgetel aladel. See on avaliku teenindamise kohustuse (ÜMPT) kontroll.

Lõige 1 annab rakendusüksusele õiguse kaasata kontrollimiseks TTJA, mis tagab tehnilise kompetentsi mobiilsideteenuse kvaliteedi ja valmiduse hindamisel, sealjuures lähtudes kontrolli teostamisel valdkonna heast tavast ja väljakujunenud kontrollipraktikast. Lõike 1 viide heale tavale ja praktikale tähendab kontrollimisel BEREC-i (Body of European Regulators for Electronic Communications) suuniste ja teiste rahvusvaheliselt tunnustatud sidevaldkonna standardite aluseks võtmist või muid väljakujunenud valdkonna praktikaid.

Lõige 2 sätestab, et rakendusüksus kontrollib § 16 lõike 3 punktis 14 sätestatud tähtpäeva saabumisel, kas §-s 17 esitatud nõuded on täidetud § 16 lõike 3 punktides 5 ja 6 lubatu järgi. Kontrollitakse nii taristu (sidemasti) valmimist kui ka mobiilsideteenuse osutamise alustamist (ÜMPT nõuete järgi).

Lõige 4 annab õiguse nõuda toetuse saajalt asjakohast dokumentatsiooni (nt 5G sagedusloa omaniku raadiosidevõrgu planeerimistarkvara leviala simulatsioonid, rendilepingud) ja teha riskihindamise tulemusena kohapealne kontroll, et veenduda sidevõrgu valmimises ja teenuse osutamises. Kohapealne kontroll võib hõlmata kiirusmõõtmisi (üles- ja allalaadimine) ning viitaja ja ribalaiuse tuvastamist, võttes arvesse tipptunniingimusi ja muid raadioside leviala mõjutavaid faktoreid.

Lõike 5 kohaselt teavitab rakendusüksus toetuse saajat kontrollist vähemalt 15 tööpäeva ette, seejuures edastatakse toetuse saajale ka ülevaade mõõtmisel kasutatavast tehnoloogiast, meetodikast ja tulemuste tõlgendamise põhimõtetest. Selline lähenemine tagab, et toetuse saaja ja 5G sagedusloa omanik on kontrolli tingimustest teadlikud, mis hoiab ära võimalikud tehnilised ebakõlad ning võimaldab toetuse saajal kontrolliks asjakohasel valmistuda.

Lõikes 6 täpsustatakse kohapealse kontrollimise ja tehniliste mõõtmiste korda. Selguse huvides on sätestatud, et tehniliste mõõtmiste ja vajalike mõõteseadmete tagamise eest vastutab kontrollija (rakendusüksus või TTJA). Jaotus tagab kontrolli sõltumatuse ja tulemuste usaldusväärsuse.

Lõiked 8, 9 ja 10 reguleerivad puuduste korral tegutsemist. Rakendusüksus fikseerib kontrollaktis mittevastavused ja annab toetuse saajale tähtaja puuduste kõrvaldamiseks. Kui puudusi ei kõrvaldata, on rakendusüksusel õigus teha toetuse tagasinõudmise otsus vastavalt käesoleva määruse § 35 alusel.

8. Rakendusüksuse ja toetuse saaja õigused ja kohustused

Eelnõu §-d 30 ja 31 sätestavad toetuse saaja ja rakendusüksuse õigused ja kohustused.

Paragrahvi 30 lõige 3 sätestab toetuse saaja kohustused hanke- või ostumenetluse korraldamiseks. Kuna võimalikud toetuse saajad on eeldatavasti juriidilised isikud ning kui nende abikõlbliku kulu maksumus taristu rajamisel ületab 20 000 eurot, on nad kohustatud ostumenetluses järgima ühendmääruse § 11 lõiget 4, mille kohaselt:

- „1) ostumenetluses koheldakse isikuid võrdselt ja ühetaoliselt;
- 2) ostumenetlus viiakse läbi läbipaistvalt ja kontrollitavalt;
- 3) ostu kirjeldus peab tagama turuosaliste võrdse ligipääsu ostumenetlusele;

- 4) väljavalitud pakkumuse esitanud pakkuja ja toetuse saaja ning nende osanik, aktsionär, liige või juhtorgani liige ei tohi omada osalust üksteise äriühingus ega kuuluda üksteise juhatusse või nõukokku;
- 5) funktsionaalselt koos toimivat või samaliigilist ostu ei ole kunstlikult jagatud osadeks eesmärgiga vältida lõikes 3 nimetatud kohustust;
- 6) riigihangete registris või selle väliselt ostu tegemise kohta avaldatud teates või hinnapäringus kirjeldatakse läbirääkimiste korda juhul, kui pärast pakkumuse esitamist peetakse pakkujaga läbirääkimisi.“

Lõige 4 koondab toetuse saaja erikohustused, mis on seotud lairibale antava riigiabi suuniste ja üldist majandushuvi pakkuva teenuse täitmisega. Punkt 2 on seotud ÜMPT sisuga. Toetuse saaja peab tagama, et hiljemalt 11 kuu jooksul pärast projekti abikõlblikkuse perioodi lõppu (taristu valmimist) osutab sellel taristul mobiilsideteenust vähemalt üks 5G sagedusloa omanik.

Punkt 5 nõuab eraldi raamatupidamist toetusega rajatud taristu (kulude ja tulude) korral, sealhulgas antenni paigalduskoha renditeenuse ja hulгимүүгитасанди võrguteenuse jaoks. See on ÜMPT nõue, et oleks võimalik kontrollida, **kas taristut hallatakse kuludele orienteeritult ning ei ole tekkinud ülemäärast hüvitist.**

Punktid 7, 8 ja 9 puudutavad otseselt ülemäärase hüvitise (ÜMPT) vältimist. Toetuse saaja peab teavitama ülemäärase hüvitise tekkimisest, esitama vastavad andmed järelaruandes ning ülemäärase hüvitise korral selle tagasi maksuma. Ülemäärane hüvitis tekib, kui toetuse saaja saab toetatava tegevuse elluviimise tulemusel suuremat hüvitist, kui on lubatud komisjoni otsuses (EL) 2025/2630 artiklitega 5 ja 6.

Punkt 17 sätestab taotleja kohustused avalikustada rajatud sidevõrk. Selle protsessi tulemusel peaks valminud taristu kaardid olema toodud välja taotleja kodulehel ja ehitisregistris. Tegemist on avalikustamisest ja teavitamisest tuleneva nõudega.

Lõige 7 defineerib mõiste “ülemäärane hüvitis“ vastavalt komisjoni otsuse (EL) 2025/2630 artiklitele 5 ja 6 ning ühtlasi ütleb, et artikli 6 kohaselt on lubatud mõistlik kasum lõike 3 järgi, mille kohaselt loetakse mõistlikuks kasumiks asjaomase perioodi (kümme aastat) vahetustehingute intressimäär (swap rate), millele on lisatud 100 baaspunkti suurune preemia. Arvestuse aluseks võetakse euro kümneaastase intressimäär vahetustehingu määr, mis on avalikustatud Euroopa Komisjoni konkurentsipoliitika veebilehel: [Swap rate proxies - Competition Policy - European Commission](#).

Lõiked 9 ja 10 sätestavad erinõuded konkurentsi kahjustava horisontaalse koostöö vältimiseks. Eelkõige puudutab see olukorda, kus toetuse saaja asutajate, nõukogu või juhatuse hulka kuulub mitu 5G sagedusloa omanikku või nendega seotud isikut. Nõuete eesmärk on paika panna organisatsioonilised meetmed ja kontrollimehhanismid, mis väldivad konkurentsiõiguslikult tundliku äriteabe sattumist juhtorgani liikmete kätte, kes täidavad samu ülesandeid sideettevõtetes (nt topeltjuhtimine). Rakendusüksusel on õigus nõuda selle olukorra tõendamiseks dokumentatsiooni ja kaasata vajaduse korral Konkurentsiamet.

Paragrahv 31 sätestatakse rakendusüksuse õigused ja kohustused. Lõike 2 punktid 1 ja 2 on seotud LRSi ja ÜMPT järelevalvega. Rakendusüksus on kohustatud vähemalt iga viie aasta järel kontrollima, et toetuse saajale ei oleks makstud ülemäärast hüvitist üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise eest. Ülemäärase hüvitise ilmnemise korral on rakendusüksusel kohustus nõuda see tagasi.

Punkt 6 sätestab, et riigiabi andmise ja kasutamise seotud dokumente tuleb säilitada vähemalt kümme aastat alates taotluse rahuldamise otsuse kuupäevast.

9. peatükk. Hulgimüügitasandi juurdepääs toetusega rajatud taristule

Eelnõu § 32 sätestab hulgimüügitasandi juurdepääsu tingimused rajatud taristule ja mobiilsidevõrgule, täpsemalt toetuse saaja õigused ja kohustused seoses sidemasti antenni paigalduskoha renditeenuse ja hulgimüügitasandi võrguteenuse hinnakujunduse ja juurdepääsu tingimustega.

Lõige 1 sätestab mittediskrimineeriva ja kuludele orienteeritud hinnakujunduse põhimõtte, mis on ÜMPT rakendamiseks esmatähtis. Punktid 2 ja 6 kehtestavad kümneaastase eelisjärjekorra litsentseeritud 5G sagedusloa omanikele renditeenuse osutamisel. See annab esmase eelise neile mobiilsideettevõtjatele, kelle tegevus vastab toetusmeetme eesmärgile, milleks on mobiilsideteenuse kättesaadavuse parandamine transpordikoridoridel.

Eelisjärjekorra kehtestamise põhjuseks on asjaolu, et mobiilsideteenust lõppkasutajatele saavad pakkuda üksnes 5G sagedusloa omanikud. Samuti võimaldab sidemasti kõrgem osa paigutada mobiilsideantennid kõrgemale, mis parandab leviala ulatust ja kvaliteeti, kuna kõrgemalt levib raadiosignaal kaugemale ning ületab paremini maastikutakistusi. Seetõttu on põhjendatud tagada 5G sagedusloa omanikele eelis sidemasti ülemise osa kasutamisel, et toetada meetme eesmärki parandada mobiilsideteenuse kättesaadavust ja kvaliteeti transpordikoridoridel.

Eelisjärjekord peab olema mittediskrimineeriv ning 5G sagedusloa omanikele tagatakse kindel osa (üheksa meetrit sidemasti tipust). Pärast kümne aasta möödumist pakutakse teenuseid võrdsetel tingimustel kõigile sideettevõtjatele.

Punkt 4 on oluline nõue, sätestades, et hinnakujundus peab arvestama taristu ehituse, haldamise ja mõistliku kasumi kulusid, kusjuures kapitalilt arvestatud mõistlik kasumimäär ei tohi olla kõrgem kui 5% ja peab olema arvestatud ainult erakapitali osalt (st toetuse summat arvesse ei võeta). See piirang on kehtestatud ülemäärase hüvitise vältimiseks. Mõistlikku kasumit tohib riigiabi reeglite kohaselt arvestada ainult toetuse saaja oma panuselt ehk erakapitalilt, mitte kogu projekti maksumuselt, mis sisaldab toetust. Kasumi arvestamine toetuse osalt tähendaks ülemäärane hüvitist, mis on komisjoni otsuse (EL) 2025/2630 artikli 5 põhjal keelatud.

Punkti 6 kohaselt võimaldatakse 5G sagedusloa omanikele kümneks aastaks eelisjärjekorras juurdepääs sidemasti kõrgeimale kõrgusvahemikule, milleks on üheksa meetrit sidemasti tipust, mis on seotud ÜMPT osutamisega.

Punkt 7 sätestab põhimõtted, mille alusel korraldatakse antennide paigutamine toetuse abil rajatud sidemastides. Sätte eesmärk on tagada, et kõigil mobiilsideettevõtjatel oleks võrdne ja proportsionaalne võimalus kasutada sidemasti positsioone mobiilsideteenuse osutamiseks, arvestades samas punktis 6 sätestatud ajutist erisust 5G sagedusloa omanike kasuks.

Selle eesmärk on tagada, et ükski mobiilsideettevõtja ei kasutaks püsivalt sidemasti kõrgemaid positsioone, vaid positsioonid jaotatakse toetuse saaja rajatud sidemastide lõikes kordamööda selliselt, et kõigil mobiilsideettevõtjatel oleks toetuse abil rajatud taristu ulatuses sarnased ja proportsionaalsed võimalused mobiilsideteenuse osutamiseks.

Lõige 2 täpsustab rotatsiooni põhimõtte rakendamist. Selle kohaselt peab mobiilsideettevõtja, kes kasutab ühes sidemastis kõrgemat positsiooni, kasutama sama toetuse saaja rajatud teistes sidemastides madalamaid positsioone, tagades seeläbi positsioonide võrdse ja proportsionaalse jaotuse kogu toetuse abil rajatud taristu ulatuses.

Lisaks sätestab lõige 2, et lõike 1 punktis 6 nimetatud üheksa meetri kõrgusvahemiku osas kohaldatakse rotatsiooni üksnes 5G sagedusloa omanike vahel kümneaastase eelisõiguse perioodi jooksul. See tähendab, et ÜMPT raames rajatud taristu kasutuselevõtu järgselt jaotatakse sidemasti kõrgeimad positsioonid (üheksa meetrit sidemasti tipust) 5G sagedusloa omanike vahel rotatsiooni korras, vältides olukorda, kus üks ettevõtja kasutaks püsivalt kõige soodsamat positsiooni. Pärast kümneaastase eelisõiguse perioodi lõppemist kohaldub rotatsiooni põhimõtte ja võrdse kohtlemise nõue täies ulatuses kõigile mobiilsideettevõtjatele, sealhulgas sidemasti kõrgemates positsioonides.

Lõikes 5 sätestatakse maksimaalsed hulгимүүгитасанди juurdepääsu tooted ja hinnad. 1. Sidemasti antenni paigalduskoha hind arvutatakse järgmise valemiga: hind = üks euro x renditava pinna kõrgus mastis. Hind saab olla maksimaalselt 100 €/m.

Näiteks, kui renditakse pinda sidemasti kõrgusvahemikus 78–80 meetrit (ehk pinnarent on 3 m eest), kujuneb järgmine hind:

$$78 \text{ m} \times 1 \text{ €} + 79 \text{ m} \times 1 \text{ €} + 80 \text{ m} \times 1 \text{ €} = 237 \text{ €}.$$

Ühe meetri eest küsitav antenni paigalduskoha hind ei tohi olla kõrgem kui 100 €, mis tähendab, et kui renditakse sidemastis 3 m pinda, saab maksimaalne rent selle eest olla 300 €. Selline hinnastamise viis (hind sõltub kõrgusest) on Eesti sidemastide turul tavapärase praktika.

2. Hulгимүүгитасанди võrguteenuse hind kiule 4,5 €/km.

Hulгимүүгитасанди võrguteenuse hinnastamise aluseks on võetud varasemate sarnaste riigiabi meetmete (nt baasvõrgu toetusmeetmed) tulemusel kujunenud kiurendi turuhinnad.

Projekti finantsmudelit on vaadeldud terviklikuna: arvestades, et 70% rajamiskuludest kaetakse riigiabi vahenditest, on toetuse saaja omafinantseeringu (30%) tasuvuslävi seatud peamiselt sidemasti antenni paigalduskoha renditeenusele. Kuna kiurendi osakaal projekti kogutulul on marginaalne, on selle hind hoitud madalal tasemel, et soodustada sideettevõtjate juurdepääsu, tagades samal ajal tervikprojekti majandusliku jätkusuutlikkuse teiste teenuskomponentidega.

3. Sideseadmete konteineris aktiivseadmete hoiustamise hind 10 € / 1 U.

1U on üks püstikuühik, ingl *rack unit*. 1 U = 4,445 cm mõõdetuna kõrgusesse. Tegemist on universaalse seadmekapi mõõtühikuga.

4. Elektri tarbimiskulu tegelike kulude järgi.

Hinnad kehtivad ühe kalendrikuu kohta ja neile lisandub käibemaks.

Lõiked 6 ja 7 reguleerivad hindade muutmist. Hinnad peavad kehtima vähemalt kolm aastat pärast abikõlblikkuse perioodi lõppu ning hiljem võib neid tõsta ainult vastavalt tarbijahinnaindeksi aastasele kasvule, kuid mitte üle 3% aastas. See annab sideettevõtjatele hinnastabiilsuse.

Lõiked 12, 13 ja 14 sätestavad mehhanismid, mis võimaldavad teistel sideettevõtjatel taotleda juurdepääsu rändlusele tugijaama piires ja aktiivseadmete jagamisele (MORAN/MOCN), kui see

tehnoloogia muutub kättesaadavaks. See on LRS-i nõue taristu pikaajalise elujõulisuse ja tehnoloogilise neutraalsuse tagamiseks.

Lõige 15 on LRS-i avatud juurdepääsu nõue: kui toetuse saaja pakub ka jaateenuseid (lõppkasutajatele), peab ta reserveerima vähemalt 50% toetusega rajatud passiivse taristu mahust juurdepääsu taotlevatele sideettevõtjatele.

Lõige 16 nõuab, et kui toetuse saaja pakub ka jaateenuseid, peab ta pidama eraldi raamatupidamisarvestust jae- ja hulгимүүgitasandi sideteenuste kohta.

Lõiked 17, 18 ja 19 kinnitavad, et kõik juurdepääsu, hinnakujunduse ja raamatupidamisarvestuse kohustused kehtivad ka taristu omaniku, sideettevõtjavõi muu asjaosalise vahetumise korral. See on lairibale antava riigiabi suuniste nõue, mis tagab kohustuste ülekantavuse kogu taristu eluea jooksul.

Eelnõu § 33 lõige 1 määrab, et hulгимүүgitasandi juurdepääsu kohustusi kontrollib esimesed kümme aastat rakendusüksus, kaasates vajaduse korral tehniliseks abiks TTJA, kelle abi on oluline, kuna nemad on valdkonna spetsialistid ja reguleerivad hulгимүүgitasandi sideteenuste hindu Eestis.

Lõige 2 sätestab järelevalve korra pärast kümneaastase ÜMPT-perioodi lõppu. Kuna pärast seda ajavahemikku puudub rakendusüksusel alus toetuse tagasinõudmiseks, antakse järelevalve roll üle TTJA-le. See on vajalik riigiabi reeglite täitmiseks, mille kohaselt peab toetatud taristu olema avatud ja mittediskrimineeriv kogu selle kasuliku eluea jooksul, mis sidemastide puhul võib olla kuni 30 aastat ja rohkemgi. TTJA lahendab sel perioodil tekkivaid juurdepääsuvaidlusi ja kontrollib hinnastamistingimuste täitmist.

Lõige 3 annab TTJA-le õiguse kasutada kõiki talle antud pädevusi, sh teha ettekirjutusi. See tagab riigile vajalikud hoovad juurdepääsu- ja hinnastamiskohustuse täitmise kontrollimiseks kuni taristu lõpliku amortisatsioonini.

10. peatükk. Aruannete esitamine

Eelnõu § 34 kirjeldab toetuse kasutamisega seotud aruannete esitamise korda, mis jaguneb lõpparuandeks ja järelaruandeks.

Lõiked 1–5 käsitlevad projekti lõpparuannet, mis esitatakse projekti elluviimise kohta ja mis sisaldab tulemus- ning väljundnäitajaid (§ 9 lõige 2). Aruannetes esitatud andmed on vajalikud toetusmeetme mõju ja tulemuslikkuse hindamiseks ning Euroopa Liidu näitajate saavutamiseks.

Lõiked 6–10 on olulised LRS-i ja ÜMPT täitmise seisukohalt, sätestades järelaruande esitamise korra.

Lõige 6 sätestab kohustuse esitada järelaruanne regulaarselt iga viie aasta järel kokku kümne aastase perioodi jooksul, et tagada järelevalve ÜMPT osutamise üle. Esmene järelaruanne esitatakse üheteistkümne kuu möödumisel, et kontrollida mobiilside teenuse osutamist. Erandkorras peab toetuse saaja esitama andmed rakendusüksuse päringule kümme tööpäeva jooksul, mis tagab, riigile kontrolli uurimaks, et ei ole makstud ülemäärast hüvitist ja tuleneb ÜMPT otsusest – kuna rakendusüksusel on kohustus anda Euroopa Komisjonile aru 20 päeva jooksul, on kümnepäevane tähtaeg vajalik toetuse saajalt andmete kogumiseks, nende analüüsimiseks ja koondaruande õigeaegseks koostamiseks.

Lõige 7 sätestab aruande sisu. Oluline on punkt 3, mis nõuab andmete esitamist, mis võimaldavad rakendusüksusel kontrollida, et toetuse saajale ei ole makstud ülemäärast hüvitist, nagu on sätestatud komisjoni otsuse (EL) 2025/2630 artiklis 5. See on peamine järelevalvemeede tagamaks, et toetus on kulupõhine ja ei tekita turumoonutusi.

Lõige 10 annab rakendusüksusele õiguse algatada toetuse andmise otsuse muutmine (§ 35), kui järelaruande puuduste tõttu ei ole võimalik tuvastada, kas toetuse saaja täidab määruses ettenähtud korras üldist majandushuvi pakkuva teenuse ülesannet ja ülemäärase hüvitise kontrolli.

11. peatükk. Toetuse ja ülemäärase hüvitise tagastamine

Eelnõu §-d 35 ja 36 sätestavad toetuse tagastamise ja mõistliku kasumimäära tagastamise korra ning vaide menetluse läbiviimise tingimused.

Eelnõu § 35 sisaldab toetuse ja ülemäärase hüvitise tagasinõudmise sätteid.

Lõige 8 sätestab, et rakendusüksusel on toetuse tagasinõudmisel kaalutusõigus juhul, kui toetuse saaja ei täida määrusega pandud kohustusi. Näiteks võib selline olukord tekkida juhul, kui toetuse abil on rajatud sidemast, kuid üheteist kuu jooksul pärast abikõlblikkuse perioodi lõppu ei ole toetuse saaja täitnud määruse § 17 lõikes 4 sätestatud kohustust ning rajatud sidemastis ei ole käivitatud määruses sätestatud kvaliteedinõuetele vastavat mobiilsideteenust vähemalt ühe 5G sagedusloa omaniku poolt.

Samuti võib tagasinõue olla põhjendatud juhul, kui toetuse saaja ei taga määruse kohast läbipaistvat, võrdset ja mittediskrimineerivat juurdepääsu toetuse abil rajatud taristule.

Rakendusüksus võib sellistel juhtudel otsustada toetuse tagasinõude ulatuse üle, lähtudes rikkumise olemusest ja ulatusest ning proportsionaalsuse põhimõttest

Proportsionaalsuse põhimõttest lähtumine tähendab, et rakendusüksus hindab, kui suur osa kohustustest on täitmata jäetud ja kui suur on selle mõju toetuse eesmärkide saavutamisele. Selle põhjal otsustatakse, millises mahus toimub toetuse tagasinõudmine. Rakendusüksus võib selleks konsulteerida rakendusasutuse ja TTJA-ga.

Oluline on märkida, et meetme lisas 1 tärniga märgitud transpordikoridoridel esineb lõike, mis asuvad 50 km raadiuses Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni vahelisest riigipiirist, millest tingituna võib sideettevõtjatel neil koridoridel esineda probleeme 5G lairibateenuse osutamisel. Nimetatud olukorras teavitab toetuse taotleja rakendusüksust ning TTJA-d probleemist. TTJA hindab probleemi ja informeerib sellest rakendusüksust, kui ilmneb, et olukorrast tingituna ei ole võimalik osal transpordikoridoril 5G lairibateenust määruses kehtestatud tingimustel osutada. Nimetatud olukord ei saa olla alus projektile finantskorrektsioonide tegemiseks, kuna toetuse taotleja ega sideettevõtja võimuses ei ole olukorda mõjutada.

Eelnõu § 36 sätestab, kuidas toimub vaide esitamine. Lõike 1 kohaselt lahendab vaide rakendusüksus, välja arvatud toetuse taotlemisega seotud otsuse peale esitatud vaide korral, mille lahendab rakendusasutus.

3. Määruse vastavus Eesti ja ELi õigusele

Määruse tugineb järgmistele õigusaktidele:

- Euroopa Komisjoni otsus (EL) 2025/2630 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 106 lõike 2 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele avalike teenuste eest makstava hüvitisena antava riigiabi suhtes ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus 2012/21/EL (ELT L, 2025/2630, 19.12.2025);
- Euroopa Komisjoni teatis „Suunised lairibavõrkude jaoks antava riigiabi kohta“ (2023/C 36/01), ELT C 36, 31.01.2023, lk 1;
- Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määrus nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (nn ühendmäärus);
- Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seadus (RT I, 11.03.2022, 1).

Määrus on kooskõlas ka ÜSS2021_2027 aluseks olevate järgmiste Euroopa Liidu määrustega:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi.

4. Määruse mõjud

Strateegiad

Määrus mõjutab otseselt „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027“ poliitikaeesmärgi 1 „Nutikam Eesti“ erieesmärgi (a)(v) „Digitaalse ühenduvuse suurendamine“ meetme 21.1.5.1 „Ühenduvus“ sekkumise 21.1.5.12 „5G-taristu ja teenuste arendamise“ väljundi ja tulemuse saavutamist.

Määrus panustab riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ sihtidesse ja aluspõhimõtetesse, edendades horisontaalselt keskkonnahoiu ning tasakaalustatud regionaalse arengu põhimõtteid. Projekti koosõla „Eesti 2035“ strateegia aluspõhimõtete ja sihtidega on üks hindamiskriteeriume projektivalikul, samuti aitavad koosõla tagada nõuded taotlejale ja projektile. Taotleja kohustus on kirjeldada, kuidas projekti tegevused panustavad „Eesti 2035“ sihtidega seotud horisontaalsetesse põhimõtetesse ja detailsemalt määratletud valdkondadesse ning arvestada sellega rakendamisel.

Projektaruannetes kirjeldab toetuse saaja „Eesti 2035“ aluspõhimõtete ja sihtidega seotud horisontaalsete põhimõtete edendamiseks ellu viidud tegevusi ja tegevuste tulemusi.

Rahastatavad tegevused aitavad kaasa strateegia „Eesti 2035“ riigivalitsemise sihi „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond“ saavutamisele.

Kõik kavandatavad tegevused aitavad kaasa toetusmeetme eesmärkide saavutamisele, suurendades kohaliku ja regionaalse tasandi võimekust kavandada piirkondlikku arengut, viia ellu maakonna arengustrateegia ja kohaliku omavalitsuse arengukava eesmärgid ning korraldada kvaliteetselt teenuste, elu- ja ettevõtluskeskkonna ning linnaruumi arengut.

Rahastatavad tegevused on kooskõlas ELi põhiõiguste hartas nimetatud põhiõigustega ja puuetega inimeste konventsiooni väärtustega.

Halduskoormus

Toetuse taotlemine ei ole kohustuslik, vaid vabatahtlik meede, mis on suunatud turutõrkepiirkondades 5G-taristu rajamise toetamiseks. Seega on ettevõtjal vabadus otsustada, kas meetmest saadav kasu kaalub üles vajalikud haldustoimingud.

Kuigi taotluste esitamine, aruandluse ja toetuse kasutamise seotud dokumentatsiooninõuded võivad ajutiselt suurendada toetust saavate ja toetusest mõjutatud mobiilsidetelevõtjate halduskoormust, on see koormuse kasv ajutine ja proportsionaalne toetuse eesmärgiga.

Halduskoormuse tase on hoitud minimaalsena, kuna seda on vaja toetuse sihipärase kasutamise kontrollimiseks ja riigiabireeglite täitmise tõendamiseks. Seetõttu puudub vajadus rakendada rohkem halduskoormuse tasakaalustamise reegleid, pealegi osalevad ettevõtjad meetmes omal vabal tahtel ja eelduslikult ületab saadav kasu halduskulud.

Sihtrühmad

Määruse rakendamisega kaasneb mõju mitmele sihtrühmale.

Toetuse saajad on elektroonilise side taristu arendamise või sideteenuste osutamisega tegelevad organisatsioonid.

Kaudsed kasusaajad on mobiilsidetelevõtjad, kelle teenuste kvaliteeti võimaldab rajatav taristu parandada ning laiendada teenuse kättesaadavust aladele, kus varem levi puudus.

Mobiilsideteenuse kvaliteedi paranemisest saavad kasu nii transpordikoridoridel liiklevad inimesed, kes, kui ka ettevõtted, sealhulgas logistika-, turismi- ja ühistranspordisektor, kellele tagatakse stabiilne ja kiire mobiilsideühendus. Selline ühenduvus on olulise tähtsusega nii igapäevaseks tööks ja e-teenuste kasutamiseks kui ka ettevõtluse efektiivsuse suurendamiseks. Kui rajatava sidemasti teeninduspiirkonda jääb elamuid või ettevõtteid, paraneb ka nende mobiilside kvaliteet.

Kaudselt on kasusaajad tehnoloogiaettevõtted, kellel on võimalus rajatavat sidevõrku kasutada ühendatud ja automatiseeritud mobiilsuse (CAM) lahenduste, multidomeeni operatsioonide (MDO) ning droonilahenduste arendamiseks ja rakendamiseks.

Mõju hinnanguline suurus

Mõju hinnangulist suurust on keeruline välja tuua, kuna meede puudutab nii maanteid, kus valdavalt liikleavad auto ja ühistranspordiga reisijad, kui ka raudteid, kus liikleavad paljude reisijatega rongid. Samuti on puutumus sidemasti levipiirkonda jäävate võimalike asustatud hoonetega (olenevalt rajatava sidemasti asukohast).

Kitsendades võib proovida leida mõju hinnangulist suurust. Võttes hinnangu andmiseks ainult maanteed ja eelduse, et põhimaanteedel on liiklussagedus konservatiivselt 6000 sõidukit päevas (suuremate linnade vahel rohkem) ning teades, et olenevalt mastialuse maa asukohast on eelarve rajada 40–50 sidemasti, mille minimaalne leviulatus saab määruse kohaselt olla 4 km, saame koridoridele 160–200 km leviulatuse (minimaalselt). Oletades, et kõik sõidukid läbivad neid konkreetseid kilomeetreid, kus on masti mõjuala, tuleb aastane sõidukilomeetrite arv järgmine: $6000 \times 160 \text{ km} \times 365 \text{ päeva} = 350\,400\,000$ sõidukilomeetrit.

See tähendab, et aastas on keskmiselt 350,4 miljoni sõidukikilomeetri läbimisel tagatud kvaliteetne 5G-side. See number näitab meetme teenuse kogumahtu ja majanduslikku ulatust. Inimeste arvu sõidukilomeetrite järgi on keeruline hinnata, kuid tõenäoliselt on see arv suurem, kuna maste rajatakse ka raudteedele, kus liiklevad rongid, ja maanteedele, kus liiklevad ka bussid.

Riigivalitsemine

Riigiasutuste (nt hädaabi- ja julgeolekuasutused) puhul on mõjutatud kõik kriitilise infrastruktuuriga seotud üksused, kes liiguvad nendel teedel ja vajavad kiiret andmesidet. Lisaks saavad riigiasutused mobiilsideettevõtjatega kokkuleppel kasutada rajatavat sidevõrku ka oma operatiivteenuste tarbeks. 5G eraldiseisva (*stand alone* – SA) võrgu arhitektuur võimaldab kasutada eraldi võrgulõike (*network slicing*), et luua turvalised virtuaalsed kihid kriitilise kommunikatsiooni tagamiseks. Kuna sidemastid rajatakse tehnoloogianeutraalsetena, on need tulevikus valmis 6G kasutuselevõtuks. 6G uued võimalused, nagu integreeritud tajumine (*sensing*), muudavad taristu sisuliselt hajutatud sensori-/radarivõrguks, mida julgeolekuasutused saavad kasutada olukorrateadlikkuse parandamiseks ja riigikaitse eesmärkidel.

Võrdsed võimalused, võrdõiguslikkus, ligipääsetavus

Toetatavad tegevused ei avalda mõju soolise võrdõiguslikkuse, võrdse kohtlemise ja ligipääsetavuse olukorrale.

Regionaalareng

Kvaliteetne sideühenduvus on tänapäeval oluline komponent hea elukeskkonna defineerimise, samuti panustab see elanike elukeskkonnaga rahulolusse. Tagades transpordikoridori valgetes alades kvaliteetse mobiilsideteenuse, laieneb mobiilsideteenuse kättesaadavus koridoril. Koridoril liikuvatele elanikele on tagatud kvaliteetne andmeside ja näiteks rongiliiklejad ei pea enam rongis arvutiga töötades muretsema, kas sideühendus katkeb ära või ei.

Meede loob eeldused uute kõrgtehnoloogiliste teehutus- ja teehooldelahenduste (nt isejuhtivad sõidukid, targad transpordisüsteemid) väljatöötamiseks ja kasutuselevõtuks, mis omakorda panustab tänapäevase ja turvalisema elukeskkonna loomisse ja on samuti üks pikaajaline regionaalarengu eesmärk.

Kiire andmeside trassiäärsetes piirkondades suurendab logistika ja tööstuse tootlikkust, mistõttu eelduslikult lisandub nendesse piirkondadesse investeringuid ja töökohti ning sedakaudu elavneb piirkondade majandus. Lisaks aitab kvaliteetne andmesideühendus koos hea teetaristuga ühendada maakondi omavahel ja suuremate linnadega, mis on kasulik nii ettevõtetele ja elanikele kui ka turismile.

Meetme väljatöötamise ajal kehtivate hinnatasemete juures on eelarvest (9,37 miljonit eurot) võimalik rajada u 40 sidemasti, mis määruse tingimustel toovad minimaalselt 160 kilomeetrile 5G-mobiilsideteenuse, sellele lisanduvad sagedusloa omanike enda investeeringud koridoridel.

Sidemaste rajatakse Eesti põhimaanteedele, mis läbivad 14 maakonda ja suuremat osa Eesti omavalitsustest. Meetmest toetatavate sihtpiirkonna transpordikoridoride loetellu lisati ka maantee nr 80: Heltermaa-Kärdla-Luidja, mis asub Hiiumaal ega ole riigi põhimaanteede nimekirjas. Maantee nr 80 lisamise eesmärk on tagada võrdne võimalus kõikide maakondade põhilistel transpordikoridoridel olevate valgete alade katmiseks.

Kliima ja keskkond

Tegemist on taristuprojektiga ning sellel on mõju keskkonnale ja kliimale. Eelnõukohases määruses on selle aspektiga arvestatud. Toetuse taotleja peab järgima põhimõtet „ei kahjust oluliselt“ ning hindama kliimakindlust vastavalt Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ [lisa 3 B-osale](#).

Taristu toetamise projektil on samas ka positiivsed väljundid. 5G-aktiivseadmed on energiatõhusamad kui eelmiste põlvkondade seadmed. Samuti võimaldab 5G teenuseid, mille abil vähendatakse CO₂-heidet (autokonvoid, lühemate teede valik, ummikute vältimine), panustades seeläbi kliimamuutuste leevendamisse. Kliimamuutustega kohanemise aspektis tulevad 5G-ga turule teenused, mille abil on võimalik kodanikele saata vahetuid ja kiireid teavitusi ilmastikuolude kohta. Nt transpordikoridorides saab teolude infot edastada vahetult ja otse sõidukitele (libeduse, tugeva vihma- ja lumesaju kohta jne), teinfot saab kuvada otse ja reaalselt infotahvliitele.

Keskkonnanõu teemal avaldub meetme mõju eelkõige ressursitõhususes. 5G võimaldab kokku hoida aega, raha ja tööjõudu. 5G võimaldab turule tulla teenustel, mis mõjutavad inimeste käitumist (nt keskkonnanõu liiklemine), mille tulemusel käituvad inimesed keskkonda hoidvamalt.

Keskkonnamõju hindamise (KMH) vajadust reguleerib keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus (KeHJS). KeHJSi kohaselt ei ole mobiilsidetaristu rajamine olulise keskkonnamõjuga tegevus, mis nõuaks kohustuslikku KMH-d. Seetõttu on taotleja kohustuste hulgast välja jäetud KMH aruande või eelhinnangu esitamise nõue, kuna seda menetleb tegevusloa (sh ehitusloa) andja.

Kuna sidemasti rajamisel tuleb kohalikest omavalitsusest (KOV) taotleda ehitusloa, on KOV ehitusloa andjana otsustaja KMH vajalikkuse üle. Loamenetluse käigus vaatab KOV sidemasti asukoha üle ja hindab võimalikke piiranguid (nt looduskaitsealad, kaitstavad loodusobjektid) ja sealhulgas teeb ka KMH eelhinnangu Vabariigi Valitsuse 29. augusti 2005. a määruse nr 224 („[Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhinnang, täpsustatud loetelu](#)“) kohaselt, kui see on vajalik.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse raames Euroopa Regionaalarengu Fondist antava toetuse eelarve on 9 370 000 eurot, millele lisandub taotleja omafinantseering (30%, s.t 4 157 714 eurot). Määruse rakendamisega ei kaasne tulusid ega lisakulusid riigieelarvele. Määruse rakendamiseks (taotluste menetlemine, toetuse andmise otsuste tegemine ja toetuse andmine ning vajaduse korral toetuse tagasinõudmine) vajalikud tegevused teeb eelkõige rakendusüksus. Toetused aitavad kaasa Eesti lairibaplaani eesmärkide täitmisele, milleks on lisaks ühenduvuse tagamisele ka ülikiire lairibavõrkude arendamine, mis omakorda toetab Eesti digitaalseid eesmärke.

Märkus – määruse eelarve suurus tugineb Vabariigi Valitsuse 11.12.2025 istungi protokollile number 56 (päevakorrapunkt 16), millega kinnitati ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027 muudatus number 4.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras, s.t kolmandal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist. Määruse jõustumine üldises korras tagab toetusmeetme kiire rakendamise ning võimalikult varajase toetuse andmise alustamise.

7. Määruse koostööstamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse koostööstamiseks Rahandusministeeriumile, Kliimaministeeriumile, Põllumajandus- ja Regionaalministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Riigi Tugiteenuste Keskusele, Euroopa Komisjonile ja perioodi 2021–2027 seirekomisjonile eelnõude infosüsteemi EIS kaudu.

Lisaks esitatakse määrus arvamuse andmiseks Konkurentsiametile, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile, Transpordiametile, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidule, AS-ile Eesti Raudtee ja AS-ile Eesti Liinirongid.

Meetme mõjud riigi pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtetele ja sihtidele ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artiklis 9 nimetatud horisontaalsetele põhimõtetele

Rakenduskava DNSH-analüüsi järeldus oli, et 21.1.5.1 „Ühenduvus“ sekkumisel 21.1.5.12 „5G-taristu ja teenuste arendamine“ ei ole potentsiaali oluliselt kahjustada ühtegi kuuest keskkonnaeesmärgist.

Määruse alusel antava toetuse DNSH-analüüs on toodud järgmises tabelis:

Kas meede võib potentsiaalselt kahjustada keskkonnaeesmärke oluliselt järgmisi	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		X	Meede on pigem positiivse mõjuga kliimamuutuste leevendamisele ega kahjusta eesmärki, kuna 5G-seadmed on keskkonnasäästlikumad ja tarbivad vähem energiat kui varasem põlvkond.
Kliimamuutustega kohanemine		X	Meetme tulemusel ja eesmärkide täitmisel panustab meede kliimamuutustega kohanemisse positiivselt ega kahjusta eesmärki. Näiteks võimaldab 5G-levi tagamine transpordikoridoridel edastada koridoris liikuvatele sõidukitele ja inimestele teavet erakorralistest teoludest, mis võivad olla tingitud kliimamuutustest.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		X	Meetmel ei ole selget kokkupuudet hinnatava keskkonnaeesmärgiga, mistõttu pole sellele eeldatud olulist negatiivset mõju.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja kaitse		X	Meetme rakendamisega ei kaasne eeldatavasti negatiivset mõju ringmajanduse eesmärkidele.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		X	Meede ei kahjusta hinnatavat keskkonnaeesmärki. Pigem on meetmel positiivne mõju reostuse vältimise tagamisele kaasaitamisel. 5G kasutuselevõtt näiteks isesõitvate autode puhul või CAM teenustel soodustab heitgaaside vähemat teket, mis aitab kaasa kliimamuutuste leevendamisele.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		X	Meetmel puudub eeldatavasti otsene mõju hinnatavale keskkonnaeesmärgile. Sidemasti rajamine nagu iga infrastruktuuri rajamine omab keskkonnale üleüldiselt negatiivset mõju, kuid taristu rajamisega kaasnevad positiivsed aspektid kaaluvad negatiivse üle. Lisaks ei saa sidemaste ehitada asukohtadesse, mis on kohalike

			omavalitsuste või riiklike õigusaktide alusel kaitse all tulenevalt liikide või ökosüsteemide kaitsest.
--	--	--	---

Kokkuvõtlikult, DNSH-d on analüüsitud rakenduskava koostamise käigus. Kooskõlas „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskavaga perioodiks 2021–2027“ tehtud DNSH-analüüs ei tuvastanud, et meetme sekkumine põhjustaks olulist kahju keskkonnanäesmärkidele. Pigem toetatavad tegevused arvestavad ja panustavad kliima- ja keskkonnanäesmärkide saavutamisse. Seega puudub vajadus rohkemate leevendusmeetmete kehtestamiseks.